

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 95-1 ŞUBAT 1977

5 TL.

SERMAYENİN
SİĞİNAĞI:
CİNAYET

ANAYASA MAHKEMESİNİN
CUMHURİYET İLKELERİ

ANAYASA MAHKEMESİNİN CUMHURİYET İLKELERİ

YALÇIN KUÇUK

Akşam, Sabah, Vatan, Bayrak, Tünaydın, Güneş, Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası ve anlı şanlı Türkiye Gazeteciler Sendikası ve de Ülkücü Gazeteciler Cemiyeti bir araya geldiler. Parlamentoda temsil edilen partilerden çare istediler. Göz yaşartıcı bir birlik. Anayasa Mahkemesi, gerinin gerisi bir karar aldı. Tüm basın sustu. Parlamentoda temsil edilen partilerin temsilcileri de sustu. Göz yaşartıcı bir suskunluk. Ecevit, kendisini eleştirenleri attırmaya başladı. Basın, "basını eleştiren senatör ihraç ediliyor" diye sevindi. Göz yaşartıcı bir sevinç. Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de yayınlanan son kararı ile vergi kaçakçılığı Cumhuriyet ilkeleri arasına alındı. Anayasa Mahkemesi gerinin gerisi bir karar aldı.

12 Mart döneminde Anayasa'nın çeşitli hükümleri değiştirildi. 12 Mart döneminde Anayasa'da yapılan değişikliklerle özgürlüklerin yanında Anayasa Mahkemesi'nin yetkileri de kısıldı. 1961 Anayasası'na göre Anayasa Mahkemesi Anayasa'da yapılan değişiklikleri de inceleyip bu değişiklikleri iptal edebiliyordu. 12 Mart döneminde 1961 Anayasası'nın bu hükmü de daraltıldı. Anayasa Mahkemesi "Anayasa değişikliklerinin de Anayasa'da gösterilen şekil şartlarına uygunluğunu denetler" hükmü getirildi. Buna göre artık Anayasa Mahkemesi'ne bir Anayasa değişikliğinin Anayasa'nın özüne aykırı olarak iptali için dava açılmayacaktı. Dava, ancak her hangi bir Anayasa değişikliği yapılrken usul yönünden, şekil yönünden bir hata yapılması halinde açılabilirdi. 12 Mart döneminde yapılan kısıtlamalarla, Anayasa Mahkemesi'nin, Anayasa değişikliklerinin öz bakımında Anayasa'ya aykırı olup olmadığını inceleme yetkisi elinden alındı.

Anayasa Mahkemesi bu yetkisizliğe alıştı. Senatör Özer Derbil ve arkadaşları, 12 Mart döneminde Anayasa'ya sokulan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kuruluşu ile ilgili maddenin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürerek dava açtı. Anayasa Mahkemesi, yine 12 Mart döneminde yapılmış Anayasa Mahkemesi'nin yetkileriyle ilgili Anayasa değişikliğini gösterdi. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruluşunu Anayasa'ya sokan Anayasa değişikliğini incelemeye yetkili olmadığını ileri sürdü. Derbil ve arkadaşlarının açtığı davayı reddetti. Anayasa Mahkemesi, bir anayasa değişikliğinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla açılan davalara bakamayacağını karara vardı.

12 Mart döneminde 1961 Anayasası'nın bir çok maddesi değiştirildi. Bunlardan bir tanesi, yalnızca bir tanesi, kamulaştırmayla ilgili değişiklik "i-lerici" nitelik taşıyordu. Bu değişikliğe göre kamulaştırmalarda yapılacak ödemeye, arazi ve emlakın vergi beyannamesinde gösterilen değeri esas alınacaktı. Böylece arazi ve emlak sahipleri, kamulaştırma halinde mülklerinin "gerçek" değerini alabilmek için vergi beyannamesinde "gerçek" değeri bildirmek zorunda kalacaklardı. Ayrıca bu mülklerin kamulaştırılması halinde Hazine'den "gerçek" değer üzerine ödeme yapılıacaktı. 12 Mart döneminin Anayasa'nın 38 inci maddesinde yapılmış olduğu bu değişiklik toprak reformu ile belediyelerin kent toprağı kamulaştırma girişimlerini kolaylaştırmayı amaçlı-

yordu. Şimdi Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın bu hükmünü iptal etti. Bu hükmü şekil eksikliği gerekçesiyle iptal etmedi. Bu hükmü, Cumhuriyet ilkelerine aykırı bulduğu için iptal etti. Anayasa Mahkemesi, arazi ve emlakın, mülk sahiplerinin serbest iradeleriyle bildirdikleri ve vergi beyannamelerinde gösterdikleri değer üzerinden kamulaştırılmasını kutsal mülkiyet hakkına bir saldırı olarak değerlendirdi. Böylece Cumhuriyet ilkelerinin zedelendiğini karara bağladı.

Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma ile ilgili Anayasa hükmünü iptal ederken daha önce vermiş olduğu kararları da çiğnedi. Önce iptal istemlerinin şekil ile sınırlı olması gerektiği konusundaki eski kararından caydı. Sonra A-lışkanlık haline getirdiği bir başka uygulamasını da terketti. Anayasa Mahkemesi, bir Anayasa hükmü değil, bir yasa olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri yasasını iptal ederken, iptal işleminin yürürlüğe girmesi için bir süre tanıdı. Anayasa Mahkemesi, Devlet Güvenlik Mahkemesini de bırakın, Orta Doğu Teknik Üniversitesi mütevelli heyetinin yetkileriyle ilgili olarak bir yasadaki bir maddede iptal ederken de süre tanıdı. Danıştay'dan gelen bir iptal davasını inceledikten sonra ODTÜ mütevelli heyetinin yetkileriyle ilgili bir yasa maddesini iptal etti. Ancak iptal işleminin belli bir süre sonra yürürlüğe gireceğini karara bağladı. Böylece iptalden doğan boşluğu doldurabilmesi için yasama organına zaman ayırdı. Ancak aynı Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma ile ilgili, yasa maddesi de değil, Anayasa maddesini iptal ederken bir süre ayırma gereğini duymadı.

Acaba neden? Şöyle bir olay düşündürücü değil mi? Ankara Belediye'sinin kentin batı yakasında dört yüz bin kişiyi barındıracak bir yeni yerleşme projesi var. Akkodu projesi adıyla biliniyor. Planı, hazırlandı. MC hükümeti'nin İmar ve İskan Bakanlığı, yirmi ay kadar hazırlanan planı onaylamadı. Belediye, kamulaştırma için tapuya "şerh" düştü. MC, planı onaylamadı. 1976 yılının son aylarında Anayasa Mahkemesi'nin 38 inci maddesiyle ilgili iptal kararı basına yansdı. Ancak kararın ayrıntıları ve gerekçesi açıklanmadı. 1976 yılının son günlerinde MC Hükümeti'nin İmar ve İskan Bakanlığı batı yakası yerleşme projesini onayladı. Anayasa Mahkemesi'nin kararı Resmi Gazete'de yayınlanınca, bu karar ile MC Hükümeti'nin gecikmiş onaylama kararı arasında bir bağ ortaya çıktı. Eğer Anayasa Mahkemesi, iptal işleminin yürürlüğe girmesi için bir süre tanıyorsa, kamulaştırmalar şimdiye kadar vergi dairelerine bildirilmiş "gerçek" değerler üzerinden yapılabilecekti. Şimdi bu olanak kalktı. Artık eğer Ankara Belediye'si, para bulup kamulaştırma yapabilirse, yüz milyonlarca lira daha fazla ödeme yapma zorunda kalacak. Urfa bölgesindeki toprak kamulaştırmalarıyla ilgili durum da aynı. Artık Hazine, Urfa bölgesinin, kamulaştırmalara karşı dava açmış toprak ağalarına yüz milyonlarca lira fazla ödeme yapacak. Anayasa Mahkemesi'nin süre tanıma alışkanlığından vazgeçmesi, böyle bir sonucu doğuruyor. Olayların akışı, MC Hükümeti'nin İmar ve İskan Bakanlığı'nın bir kulağının Anayasa Mahkemesi'nin kararında olduğunu gösteriyor.

Buraya kadarı böyle. Bundan sonrası daha da "ilginç". Gerçekten çok ilginç. Bundan sonrasını T.C. Resmi Gazetesinin 20 Ocak 1977 tarihli 15825 sayılı "mükerrer" baskısından izlemek gerek. Anayasa Mahkemesi'nin kararı ve gerekçesi bu "mükerrer" baskıda açıklandı. Mükerrer baskı, ek ve ikinci baskı anlamına geliyor. Resmi Gazete, bu karar için "mükerrer" baskı yapıyor. Kararın niteliğine pek uygun.

1961 Anayasası'nda 38 inci maddeye göre yapılacak kamulaştırmalarda "gerçek karşılık" ilkesi uyarınca ödeme yapılacağı yazılı. 12 Mart dönemi değişikliği "vergi değeri" ilkesini getirdi. Vergi değeri, ödenen vergiyi değil, vergi beyannamesinde mülk için gösterilen, mülk sahibinin serbest iradesiyle gösterdiği değer anlamına geliyor. İptal kararının açıklanan gerekçesinde Anayasa Mahkemesi'nin bu değişikliğin amacının ne olduğunu çok iyi bildiği anlaşılıyor. Şöyle: "Görüldüğü ki 'gerçek karşılık' deyimi, değişiklikle yerini 'vergi değeri'ne terk etmiştir. Anayasa koyucusu bu değişikliği, gerçek karşılık deyimini daha da belirgin bir hale sokmak ereğiyle yapmış değildir. Temel ilkeleri bütünüyle birbirinden farklı bu iki kavramdan, niçin 'vergi değeri'nin yeğ tutulduğu, gerekçelerin ve görüşme tutanaklarının incelenmesinden açıkça anlaşılacaktır. Güdülün erek, taşınmaz mal sahiplerini vergi bakımından gerçek beyana zorlamaktır." [T.C. Resmi Gazete, sayfa 5] Bu kadar açık. Değişiklik, arazi ve emlak türünden mülk sahiplerinin zaten çok düşük olan vergilerini kaçırılmalarını önlemek için konuldu. Anayasa Mahkemesi, bu hükmü iptal etti. Böylece vergi kaçakçılığına yasalastırdı. İptal işlemini, iptal edilen

YURUYÜS HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:
Nihat SARGIN
Genel Yayın Yönetmeni:
Osman SAKALISIZ
Yazı İşleri Müdürü:
Metin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter:
Bülent ARTAML

YÖNETİM:

Konur Sok. 15/8 Kızılay
ANKARA Tel: 174581
İSTANBUL BÜROSU:
Piyerloti Cad. 21/1 Cemberlitas
İSTANBUL Tel: 263567

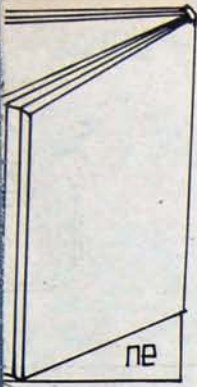
ABONE KOŞULLARI:
Yıllık: 200 TL
6 Aylık: 100 TL
POSTA ÇEKİ: YURUYÜS Dergisi 100234

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak (Renkli) : 15 000 TL
Arka Kapak (Siyah Beyaz) : 12 000 TL
1ç sayfalarda sütun santim : 40 TL
Yayın İlanları % 50 İndirimlidir.

BASKI: Dally News Web-Ofset Testileri

KAPAK: CAĞDAŞ GRAFİK

hüküm, Cumhuriyet ilkelerine aykırı bulduğu için yaptı. Böylece vergi kaçakçılığının Cumhuriyet ilkeleri arasında yer aldığı tezini getirmiş oldu.

Gereğe devam ediyor. Devam edince de, Anayasa Mahkemesi'nin anlayışına göre, Cumhuriyet'in "mantığı" ortaya çıkıyor. Şöyle: "Kamulaştırmanın tek taraflı işleyen bir zorallım müessesesi olduğu göz önünde tutulursa, kamulaştırma işleme girişen kamu kurumu, taşınmaz malın gerçek değerini ödemek zorunluluğundadır. Bunun dışında bir anlayış, yani gerçek değeri yerine daha düşük bir değerin ödenmesi, o malın kısmen müsaderesi niteliğini taşır. Çünkü böyle bir durumda karşımıza şu tablo çıkmaktadır: Devlet kamu yararı nedenini öne sürerek bireyin özel mülkiyetinde olan bir taşınmazı zorla elinden alacak, fakat kendisine bunun karşılığı olan para verilmeyecek, taşınmazın bir bölümü karşılıksız devletin veya kamu kuruluşunun mülkiyetine geçecektir." Anayasa Mahkemesi'nin çok yüce yargıçlarının mantıklı gerekçesi böyle. Bu gerekçeye ne demeli? Eğer Anayasa Mahkemesi'ni bu denli rahatsız eden böyle bir "haksızlık" ortaya çıkacaksa bunun sorumlusu kim? Anayasa'ya ve vergi yasasına göre mülk sahibinin vergi beyanını, her ne ise "gerçek değere" göre yapması gerekmiyor mu? Eğer mülk sahibi, zaten son derece düşük oranlarla alınan vergisini kaçırarak için mülkünü "gerçek değerinin" altında gösteriyorsa, böyle bir "haksızlık", Anayasa ve diğer yasalara aykırı bir biçimde kendisi hazırlamış olmuyor mu? Yüce yargıçların yüce "mantığı" böyle mi oluyor?

Minareye kılıf hazırlamak çok zor. Gereğe devam ediyor. Devam ettikçe de Anayasa Mahkemesi'nin yüce yargıçları bilmedikleri ve kesinlikle yetkisiz oldukları konulara dalyorlar. Şöyle: "Bugün uygulanmakta olan, taşınmazın gerçek değeri üzerinden emlak vergisi alınması yöntemi her zaman için izlenmesi gereken anayasal bir ilkeye dayanmamaktadır. Bu vergi taşınmazın yıllık geliri veya kira tutarı, ya da o taşınmazdan yararlanma biçimi göz önünde tutularak çeşitli yöntemlerle devletçe belirlenir. Hatta emlak vergisi adı altında bir vergi alınmaması kişinin mal gücünün saptanmasında taşınmazlar, başka usul ve ölçülerle değerlendirilerek başka adlar altında vergiye konu edilebilir." Hoppala. Gerçekten hoppala. Emlak vergisinin alınmayacağını gösteren Anayasa hükmü ya da Cumhuriyet ilkesi var mı? Anayasa ilkeleri, "her zaman için izlenmesi gereken" ilkeler ve her zaman için izlenmesi gerekmeyen ilkeler diye ikkiye mi ayrılıyor? Anayasa Mahkemesi, yasanın organının vergi-lik danışmanı mı oluyor?

Gereğe devam ettikçe gereğe olmaktan çıkıp metafiziğe dönüşüyor. Anayasa Mahkemesi arazi ve emlak kamulaştırmasıyla ilgili 38 inci madde ile özel işletmelerin devletleştirilmesiyle ilgili Anayasa'nın 39 uncu maddesini karşılaştırıyor. Ve yine bir "haksızlık" buluyor. Şöyle: "Kamulaştırma halinde ödenecek tutar vergi değeri, değeri ile sınırlı bir bedel olacak, buna karşılık devletleştirmede özel teşebbüslerin gerçek değeri ödenecektir. Kamu yararına dayanan benzer iki işlemde böyle farklı yöntemlere yer verilmesi, demokratik hukuk devletin temel taşlarından biri olan hukukun üstünlüğü ilkesini de zedelemektedir." Kuşkusuz, Anayasa Mahkemesi, hukukun üstünlüğü ilkesinin zedelenmesine müsaade edemez.

Ancak öze şu hukukun üstünlüğü ilkesinin zedelenmesine yol açan "gerçek" değer üzerinde düşünmek gerekmez mi? Sık sık sözü ediliyor. Nedir, "gerçek değer?" Gerçek değere, marksist iktisatın verdiği cevap var: Bir metayı yeniden üretmek için gerekli emek miktarı. Bilimsel olanı, bu. Bundan çıkan birinci sonuç şu: Arazi, yeniden üretilmez. Bu yüzden gerçek değeri olamaz. Özel işletmelerdeki bina ve makinalar yeniden üretilir. Bu yüzden gerçek değeri olur. Fakat bu değerler de işçinin artık emeği ile biriktirilir. Bu yüzden kamulaştırmaya, özel ellerde toplanan işçinin artık emeğinin topluma dönüşürülmesine anlamına gelir. Bilimin bulguları böyle. Yalnız, Anayasa Mahkemesi'nin bilimin bulgularına göre hareket etmesini istemek, bugünün somut koşullarında, bir ütopyadan farkıdır.

Öyleyse Anayasa Mahkemesi nasıl hareket edecek? Kuşkusuz, burjuva iktisadına göre. Burjuva iktisadının da bir "gerçek değer" anlayışı var. Şöyle: Burjuva iktisadında, burjuva gerçeğinde, piyasa ekonomisinde, bir emlakın değeri getirdiği yıllık kiraya; bir özel işletmenin değeri getirdiği yıllık kâra göre belirlenir. Böyle hesaplanır. Yıllık kira veya kârı, piyasada cari ortalama faiz haddi ile bölünerek bulunur. Bir örnek: Eğer bir emlak yılda on bin lira net kira getiriyorsa ve piyasa faizi oran yüzde yirmi ise bu emlakın "gerçek" değeri elli bin lira olur. Piyasada, burjuva iktisadının gerçeğinde bir özel işletme, bir emlak satılıyorsa, bu işlem yapılır. İşletmeler birbirleriyle birleşirken,

kapitalistler mülklerini birleştirirken, en "gerçekçi değerlemeyi" yaparlar. Değerlemeyi de böyle yaparlar. Burjuva düzeninde kamu otoritesi de böyle yapmak durumunda. Yıllık kira veya kârı bakıp, bunun faiz oranı ile işleyip "gerçek değeri" bulma durumunda. Yıllık kira veya kârı nereden mi bulacak? Vergi beyannamelerinden. Çünkü vergi beyannamelerinde gösterdikleri kira veya kârı, "serbest iradeleri" ile bildiriyorlar. Vergi kaçırarak için eksik gösteriyorlarsa, bu, onların sorumluluğu. Eksik göstermesinler. Eksik gösterirlerse de Anayasa Mahkemesi, bu eksikliği tamamlamayı görev bilmemelidir.

Anayasa Mahkemesi'nin vergi beyannamesinde gösterilen değer ile "gerçek değer" arasında bulduğu haksızlık da bu kadar. Burada bir haksızlık yok. Burada, gerekçenin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, bilinçli bir bilgisizlik var. Bilgisizlik tehlikeli. Ancak bilinçli bilgisizlik daha da tehlikeli. Emlak Vergisi yasasına göre beyanname beş yılda bir veriliyor. Anayasa Mahkemesi beş yılda bir beyanname vermekten doğan gelişmelerden de rahatsız oluyor. Beş yıl içinde fiyatlar genel düzeyi yükseliyor. Bunun sonucunda mülk "fiyatları" da yükseliyor. Anayasa Mahkemesi, bu durumun yaratacağı ve Cumhuriyet ilkelerini zedeleyici "adaletsizliği" şöyle açıklıyor: "Bilinen ekonomik nedenlerle taşınmaz mal fiyatları yükselir, bazan bir kaç yıl içinde bu yükselme, bildirimde gösterilen değerini iki veya üç kat yüksek bir düzeye yükselir. Bu takdirde de taşınmaz mal sahibinin lehine olan gerçek değer bir yana bırakılarak aleyhindeki vergi değeri, kamulaştırma bedeli olarak ödenmektedir. Gerçek değerin, bunun üstünde kalan bölümü ödenmemekte, yani bu miktar karşılıksız olarak bireyin mal varlığından böyle bir durumun ortaya çıkma olasılığına çok üzülmüştür.

Üzülmeden önce birbirlerine bir kaç soru sorsalardı, hiç üzülmelzlerdi. Bir taşınmaz malın "fiyatı" vergi beyannamesinde "gösterilen değeri iki veya üç kat yüksek bir düzeye" ulaşması nasıl oluyor? Mülk sahibi taş atıp kolunu mu yoruyor? Fiyatın iki üç kat yükselmesi için emek mi harcıyor? Hayır. Kapitalist sistemin kendi yapısı gereği genel fiyatlar düzeyi hızla yükseliyor. Mülk "fiyatı" bu yüzden iki veya üç kat artıyor. Enflasyon katlar da o kadar hızlı ve büyük oluyor. Böyle fiyat artışlarına da "gerçek değer" artışı değil, spekülasyon deniyor. Çimentoyu, demiri, sigara alıp fiyatları yükseltince daha yüksek fiyattan satmaya spekülasyon denmesi gibi. Şimdi spekülatoörleri korumak da mı, Cumhuriyet ilkelerinden sayılacak?

Dahası da var. Emlak vergi beyannamesinin beş yılda bir verileceği nerede yazılı? Anayasa'da mı? Hayır. Bir normal yasa olan Emlak Vergisi Yasasında. Öyleyse Anayasa Mahkemesi'nin bulunduğu bu adaletsizlik, Anayasa hükümünden değil bir normal yasadaki hükümden ileri geliyor. Bu durumda, Anayasa Mahkemesi'nin yüce yargıçlarına değil, Hukuk Fakültelerinin birinci sınıftaki öğrencilere sormak gerek? Bu yasadaki hükümden dolayı bir "adaletsizlik" ortaya çıkıyorsa, siz, bu yasadaki hükümü mü, yoksa Anayasa hükümünü mü iptal edersiniz? Bu mu, "hukukun üstünlüğü" ilkesi? Bir de "Anayasa, en üstün yasadır" deniliyor. Biraz tutarlı olmak gerek.

"Sonuç": "9/7/1961 günlü, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20/9/1971 günlü, 1488 sayılı Yasa ile değişik 38. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 9. maddesinde yer alan (Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki Anayasa hükmü değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez) yolundaki biçim kuralına aykırı olduğuna ve sözü geçen fıkraların bu yönden iptaline" sekize yedi oyuyla karar verildi (T.C. Resmi Gazete, sayfa 7) Anayasa Mahkemesi, Devlet "şeklinin" Cumhuriyet olduğu, ilkesinde geçen "şekil" kelimesini, Anayasa değişikliklerinin biçim yönünden denetlenmesi hükmünü uygulayabilmek için gerekçe olarak kullanıyor. Böylece, mülk sahiplerinin bedeli zedelerine göre bildirdikleri "değer" üzerinden kamulaştırma yapmayı mülkiyet hakkına bir saldırı olarak görüyor. Bu sözde "saldırı" ile Cumhuriyet ilkelerinin zedelendiği görüşüne varıyor. Bu görüşe varılabilmek için de kendi kararlarını, temel mantık kurallarını bir kenara koyabiliyor?

Neden? Çünkü, burjuvazi iktidarını tehlikede görüyor. Ölenler, bunun için ölüyor. Faşizm bunun için susuyor. Ölenler, üç temsilci bir parti hükümete girdiği için ölmüyor. Bir sınıf olarak burjuvazi, iktidarını tehlikede gördüğü için ölüyor. Ölenler, üç temsilci bir partinin hükümete olmasına bağlamak, aysbergin tepeleriyle oyalanmaktan farksız. Bilinçli bilgisizliğe son vermek gerek. Çünkü bilinçli bilgisizlik, en tehlikeli bilgisizlik demek.

SERMAYENİN

İşbirlikçi sermaye sınıfının en geri, en çarpık ve insanlık dışı özlem ve işlemlerinin politik ifadesi olan MC'nin 22 aylık şeceresine kanlı bir hafta daha eklendi.

Türkiye'nin toplumsal yaşamını, tüm alanlarda örneklediği vahşet olaylarıyla ağır bombardımana uğratan büyük sermaye ve gerici müfettişlerinin politik iktidar, geçtiğimiz hafta kelimenin tam anlamıyla ülkede mezbaşa sergiledi.

Sömürü, soygun, kâr, daha çok kâr, şiddet, cinayet, terör basamaklarından sıkı ve zulüm yönetimine sızamayı düşleyen büyük sermaye ve gerici iktidar, 22 aylık suç hareketına kanlı bir halka daha eklerken, kitlelerin gözünde bir kez daha mahkûm oldu.

İşçi sınıfı, emekçi kitleler, tüm ilerici yurtsever aydınlar, Türkiye'nin demokratik dinamiği, emperyalizme bağımlı Türkiye kapitalizminin ayak izlerinin cinayet sığınağına çıktığını artan bir tiksintiyle geçtiğimiz hafta daha çok yaraladılar.

MC'nin 22 aylık yönetiminde siyasal nedenlere öldürülenlerin sayısı 150'ye yaklaşırken, geçtiğimiz hafta, tatil günü hariç tutulursa her gün bir cinayet işlendi.

CİNAYET HARİTASI

Manisa, Malatya, İskenderun İsparta ve İstanbul'da üçü öğrenci, ikisi işçi, biri öğretmen olmak üzere altı suçsuz insan katledildi.

Bunun yanı sıra tüm ülke, cephe şebekesinin, cinayet, şiddet, terör şartelini oynatmasıyla cereyana tutuldu, bir çok insan yaralandı ve saldırıya uğradı.

MC'nin cinayet sofrası geçtiğimiz haftanın başında Manisa'da kuruldu. Komandolar tarafından bıçakla ağır şekilde yaralanan öğrenci Ali Rıza Yerli öldü.

Bir sonraki gün, Malatya'da suçlu TOB-DER üyesi olmak olan Mehmet Yılmaz komandolar tarafından pusuya düşürülerek bıçakla öldürüldü.

Aynı gün, İsparta'ya bağlı Keçiborlu ilçesinde duvarlara afiş asan gençleri kurşun yağmuruna tutan komandolar Mustafa Büyükkorkmaz adındaki kahveci çirağını katlettiler. Komandolar, kurşunla yaralanan Büyükkorkmaz'ı daha sonra bıçak darbeleriyle öldürdüler.

İskenderun'da işlenen cinayette ise Yavuz Çalışkan adındaki Ticaret Lisesi öğrencisi hayatını kaybetti.

Cinayetler İstanbul'da da sızramakta gecikmedi. Tıp fakültesi öğrencisi olan Hüseyin Yavuz ve Baki Onlu adındaki gençler, sokakta yürürlerken, bir takside açılan komando kurşunlarıyla can verdiler.

SİKİYÖNETİM TEZGAHI

Faşist kurguyla tezgahlandı; her zamankinden daha çok kamu oyuna bilinen terör, MC'nin resmi politikası olarak vahşet doruklarına vardırıncan cephehin büyük başı şöyle konuştu:

"-Bunu yaptırın yapan, hükümet ile en ufak alakalı olan bir şey değil. Ama hükümet ne yapıyor? Hükümet yaptırında, yapandı da anyor..."

İfade keşmekeşinin ardında sırttan suçluluk, ilerici kamu oyuna alay edercesine şunları da ekledi:

"-Yakasına yapılmışadık kimse yok. Bu cinayetlerden faili meçhul kanlanlar vardır ama faili aramaya devam olunuyor. Onun dışında herkesin devasına yapıyor..."

"Bakanlar Kurulu" diye adlandırılan bir kurulun geçtiğimiz Perşembe günü toplantısında çıkarılan, kendisine sıkı yönetim konusunda soru yöneltilen bir gazeteciye cephehin büyük başı şöyle cevap verdi:

"-Sıkıyönetim konusunun şartları var. Hükümet o şartların yerine gelmesi halinde sıkıyönetime gidemez..."

Cephehin büyük başı, sermaye besleme başında yaygın söylentiyi "MIT'in Sesi" olarak tanıyan bir gazetecinin "Sıkıyönetim" histeriyini, zar-zor bastırabildiği iştahıyla ifadedirebiliyordu.

Ama bazı "şartların" yerine gelmesi gerekliyordu...

Sıkıyönetim iştahı sağ basında açık açık dile getiriliyordu. Esasta Türk-İş'le birleşen, teferuatta ayrılan bir ucube "konfederasyon"un temsilcisi de, kendi sesini duyabildiği bir çatı altında "işçiler adına" sıkıyönetim çağrısında bulunuyordu.

BÜYÜK SERMAYE SİĞİNAĞI

Büyük sermayenin sıkıyönetim reçetesi cephedeki bir imza eksiği nedeniyle

gerçekleşmiyor, bu oyun bozanlığı

DUMAN YÖNEMİ

İn'den yaratık çıkartma yöntemi ile karanlığa duman tutulduğunda, işbirlikçi büyük sermaye ses veriyordu. En yetkin temsilcilerinin ağzından "özgürlükçü demokrasi" yorumu şu şekilde yapıyordu:

"-Biz ilerici ve ileri düşünen fikirde olduğumuzu iddia etmiyoruz. Ama hakiki vatanperver ve milliyetçi düşünce içinde olduğumuz her zaman iddia ve

ispat ediyoruz."

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun hayalini kimliğine taşıyordu. Kimliğin üzerindeki komandobası "nuzur" formlerini okuyorlardı.

Sıkıyönetim iştahı "Özgürlük" şampiyonu ilan edilen Türkiye kapitalizminin, seçim öncesi stratejisinin belkemiğini oluşturuyor.

MSP: İKİLİ OYUN

Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında, cephehin büyük başı ile cephehin "a-sayı" zaptiyesi komandobası "nuzur" formlerini okuyorlardı.

Ancak iki numaralı ortığın "Dahiliye" nazım toplantılarında bir oranda oyun bozanlık etmekten kendini alamıyordu. Asiltürk, güvenlik kuvvetlerinin "geniş" tedbirler aldığı ve uygulaması yönelildiğini örnekler vererek anlatmaya çalışıyor, ancak bir itirafa da bulunuyor: Olaylarda, ülkücüler "sanki" daha önceden haberleri varmış gibi emniyet kuvvetlerinin boş bıraktığı yerlerde vur-kaç uygulaması yaparık olay çıkartıyorlardı: Emniyet Kuvvetleri oraya gidene kadar da ortalıkta kims kalmıyordu...

MSP'li bakanın bu ifadelerine bakan MSP'yi MC'nin suç batağında soyulmaya da olanak yoktur. 22 aydır yürüyen ve azıtan ortaklığını iki numaralı sorumluluğunu yüklenmek ve sonra da bir zamanlar çıkıca "devlete yardımcı güçler" olarak ilan edilen besleme sürülerinin marifetlerini itiraf etmekle aklanmak mümkün değildir.

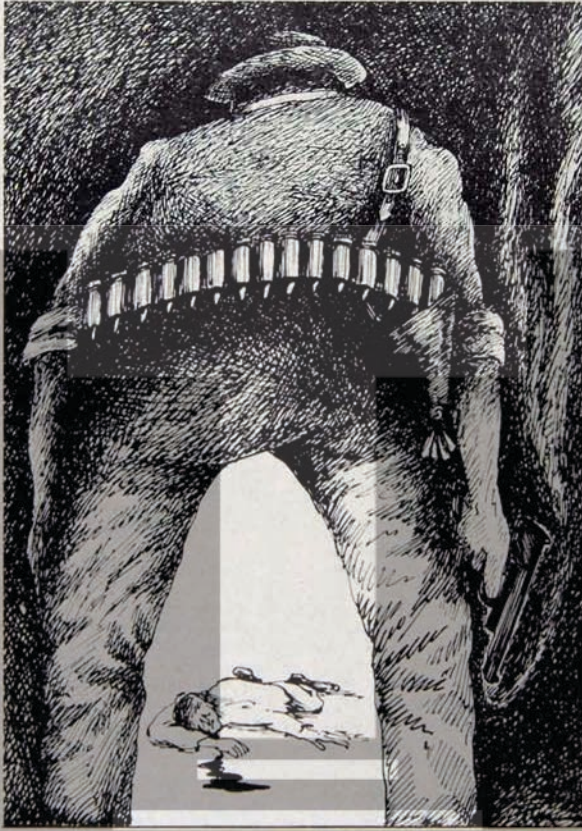
MC ortaklığı içinde kalıp salt sıkıyönetime "evet" demediği için kendisini CHP'ye atlatan MSP'nin, temsil ettiği sermaye gruplarının sosyal konularından beslenen ikili politikası her karar ve alanda kendini göstermektedir.

AP'YE ÇİÇEK

Her geçen gün biraz daha pekişen suç ortaklığını, gerek parlamento içinde gerekse parlamento dışında demokratik dayatmalarla dağıtma yönünde beceriksizlik örnekleri sergileyen ana muhalefet CHP'nin ibra süzgecinde sadece MSP geçmedi.

Geçtiğimiz hafta eski Demokrat Parti'nin devamı olduklarını söylemekten öte "demokrat"lığı kalmayan Süleyman Demirel'e yapılan çağrı, AP'nin de ibra edildiği yoluna varmaktadır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in "Rejim ve can güvenliği için" Demirel ile görüşmeye hazır olduğunu açıklaması ilerici kamu oyuna alay etmek değil-

27 OCAK 1977 ŞERAFETTİN ATALAY'I ANMA TOPLANTISI İÇİN TIP GENEL BAŞKANI BEHİCE BORAN'IN MESAJI

Merkez Yönetim Kurulu çalışmaları nedeniyle aranızda bulunamıyorum. Ama gönülüm sizinle beraberdir. 27 Ocak 1970 günü işçi ve emekçi halkımızın sınıf düşmanlarının kabhe kurşunlarıyla öldürülen Amasya ili örgütü başkanı Şerafettin Atalay, Türkiye İşçi Partili olmanın bilincinde, yiğit ve mücadeleci bir arkadaşımızdı. Onunla açıkça, mertçe mücadeleyi göze alamadılar, alamazlardı. Geçen karantılında pusuya yatıp, onu pusuya düşürerek ancak öldürmeyi beceribildiler. Sınıf düşmanı böyledir, sinsidir, düzenbazdır, cepheден saldıramayınca arkadaşan vurur. Ama işçi sınıfının, onun politik hareketinin, Partisinin sindirilemeyeceğini, yok edilemeyeceğini bilmezler. Bu gecce toplantı, onların bilmediği, bilmek istemedikleri bu gerçeğin bir kez daha doğrulanması, açığa vuruluşudur.

Amasya ilimizde Partimiz bütün ilçeleriyle örgütlenmiştir. Eskişinden de daha güçlü, daha kararlı. Bu örgütleniş, Atalay arkadaşımızı katledenlere karşı en yerinde, en etkin cevaptır; Şerafettin Atalay arkadaşımız ebedi uykusunda rahat uyusun. Uğrunda hayatını verdiği bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesi yeni yeni suların katılmasıyla durmadan büyüyüp dev bir ırmak gibi çağıldayarak tarihsel akışını sürdürüyor, aydınlık, mutlu yarınları doğru.

Selâm Şerafettin Atalay arkadaşımızı anısına!

Selâm Türkiye İşçi Sınıfına!

sıkıyönetime yaklaştırmak için de, cephe şebekesi kan aktırmak, ülkeyi yangın yeri haline getirmeye deniyordu.

Toplumsal yaşamda yaratılan şiddet, elbette salt sıkıyönetim durağına vardırıca bir lokomotif olarak kullanılmıyor. Kitlelerde yığılılığı kurumsallaştırarak, demokratik hak ve talepleri bastırarak, temelde de, işçi sınıfının, emekçilerin ekonomik, politik mücadele inanc ve kararlılıklarını tahrip etmek, ama ve hedeflerin başkasını oluşturuyor.

Geçtiğimiz haftalarda büyük sermayenin, işçi sınıfına ve demokratik ittifaklarına karşı giriştiği açık saldırı hareketinin karargahı olarak kurulan "Türk Hür Teşebbüs Konseyi" toplantı kararları ve temsilcilerinin ağzıyla açığa vurulan hedeflerle, son kanlı olaylar arasındaki ilinti elbette rastlantısal değildir. rasyonun Yönetim Kurulu Başkanı ve "Türk Hür Teşebbüs Konseyi" başkanı Halit Narin'in bu görüşleri "Türkiye'deki bu özgürlük hiç bir yerde yoktur" biçiminde iportada ediliyordu!...

Türkiye'de 22 aydır sürdüren cephe mezaliminin tezgahından, namludan çıkan

SIĞINAĞI: CİNAYET

se miyopluktan öte bir şey de değildir. Partinin geçtiğimiz haftanın ortasında ortak grup toplantısında yaptığı konuşmada Ecevit, Demirel tarafından bugüne kadar kaç kere refüze edildiğine ilişkin bilgi verirken, cephenin büyük başından bir kez daha randevu istedi.

CHP Genel Başkanı, "AP Genel Başkanına bu aşamada yapacağımız yeni bir çağrının açıkta kalacağından kaygı duyduğumu" da konuşmasında belirtti.

CHP'nin "hikmeti kendinden menkul" taktisyenlerinin desteğinde Ecevit yeni bir iyi niyet saldırısına geçiyordu... Parlak bir görüşe göre: "Süleyman! böylece köşeye sıkıştırmak mümkün olur muydu acaba?..."

ÇAĞRIYA CEVAP!

İlkeli ciddiyet ve tutarlılıktan yoksun bu politikanın encamı ise bir gün sonra belli oldu. Demirel'in, Ecevit'in çağrısına verdiği cevap sözden çok bir hareketi andırıyordu ve o hareket de, el uzatmaktan çok elin tersiyle ilgili gözüküyordu.

Kendisine CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in çağrısını hatırlatan bir gazeteceye Demirel çıkışarak karşılık veriyordu:

"- Ne çağrısı?..."

Sözün devamı şöyle geliyordu:

"- Anarşinin önlenmesi hususunda bana yapılmış bir çağrı olduğunu ben hatırlamıyorum. Bana ne çağrısında bulunmuş, ne zaman bulunmuş?..."

Oysa Ecevit, bu konuda bir liste çıkarmıştı. Refüze listesine ilk "açı" hatıra 12 Mart dönemine rastlıyordu.

Ecevit, o dönemde cumhurbaşkanlığı seçimine geçmeden önce çok önemli bir mesaj götürmek üzere AP Genel Başkanından randevu istemiş, Demirel ilk önce randevu verdiği halde sonra reddetmişti!...

Daha sonraki bir tarihte ise Cumhurbaşkanı Korutürk Ecevit'e bir teklifinde bulunmuş, hatta bunun da ötesinde görev vererek AP Genel Başkanıyla görüşmesini istemişti. Ecevit, Demirel'e başvurmuş, cumhurbaşkanından bir mesaj aldığını, kendisiyle görüşmesini gerektiğini söylemişti ama Demirel gene reddetmişti!...

Ecevit usanmamış, Demirel başbakan olduktan sonra gidip makamında kendisini ziyaret etmişti ama bu kez de ziyareti iade edilmemişti!

"Reddetmeler" bu kadarla bitmiyordu.

Demirel'in başından bir de yumruk olayı geçmiş, Ecevit, Dışişleri Bakanlığıyla görüşerek, Demirel'i ziyaret ederek "geçmiş olsun" demek istediğini kendisine söylemiş, bunun üzerine Çağlayan-

gil "çok iyi olur, çok makbule geçer" demesi üzerine gene Demirel'in kapisını tıklatmıştı!... Ama ne olmuştu? Demirel gene kapıyı açmamıştı!...

CHP Genel Başkanı bir başka tarihte bir başka vesileyle görüşme isteğini yinelemiş fakat gene Demirel taraflarından ses gelmemişti!...

İşte şimdi gene "rejim ve can güvenliği" için Demirel ile görüşmeye hazırız; çağrı yapıyoruz!...

CHP: KISIR DÖNGÜ

Hazırız ama karşından gelen cevap da pek kısaydı:

"- Ne çağrısı?..."

Demokrasiyi katletmekten öte zırnık düşünmeyen Demirel, bir anlamda politik bir avantaj daha ediniyordu: Ancak kendi dayattığı sınır ve koşullarda CHP'ye hareket olanağı tanınmak...

Soluna duvar örmeyi kompleksli bir hezeyanla politika haline getiren daha doğrusu sermaye tarafından bu kalba sıkıştırılan CHP'ye "demokratik" ufkuları AP ile birlikte seyretmek kalyordu.

Demokratik mücedelenin kararlı, ciddi ve tutarlı ölçü ve aşamalarla vardi-rilmesinin ancak ve ancak sosyalist hareketle saygıyı eylemleri birliğe dönüştürmekle mümkün olabileceği gerçeğinden uzaklaşan CHP'nin, kitlelere bugün için söyleyebileceği tek şey Demirel'in refüze tarafesini açıklamak oluyor.

İBRANAME

Ecevit'in son politik girişimi bir başka açıdan da yanlışlıklar sergiliyor.

Bilindiği gibi MC'nin ilk döneminde cinayet ve şiddet sorumlusu olarak CHP politikasını MHP üzerinde durmuştu; CHP Genel Başkanı daha sonra AP'yi nişan almış, MHP'yi muhatap saymadığını ilan etmişti.

Şimdi bu konuda gene eskkiye dönülmü-yordu: Şu MHP olmasa bu kadar kaçak olmaz mıydı; rejim ve can güvenliği böylesine tehlikeye girmez miydi?

Acaba MHP'ye yüklenenek, onu öbür-külerden tecrit etmek mümkün olmaz mıydı?

Veri olarak "rejimin ve can güvenliğinin" son çözümlenmede büyük sermaye tasallutu altında bulundurulduğu gerçeği alınmayınca, suların düzenlenmesi ve o sularla doğru cevap bulunması mümkün olmayordu.

Bir yandan büyük sermayeye güven-celer taşınarak, daha çok manyetiğine girmek, heri yanda da demokratik müca-deleyle sürdürmek! "Musa"ya yakışan mucizeyi gerçekleştirmek de CHP'ye düşecek!

"UYARI ÇAĞRISI..."

CHP Genel Başkanının "rejim ve can güvenliği" adına AP'ye yaptığı çağrının devamı da DİSK üst yönetiminin başı tarafından gerçekleştirildi. Son haftalarda iki büyük işveren kuruluşunun kongrelerine çelenkler göndererek "insani ilişkiler" hakkında maharet sahibi olduğunun kantlayan DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler bir "Uyarı Çağrısı" yaptı.

Ecevit'in "çağrı"sından sonra bir de "Uyarı Çağrısı" yapıyordu!

Türkler'in de şikâyeti MHP'de odaklaşıyordu.

"Uyarı"nın özünden çıkan anlam şuydu: MHP'nin içinde bulunmayacağı geçici bir seçim hükümeti oluşturmak, erken ya da zamanında seçime gitmek.

CHP kuyruğunda "işçi sınıfı sendikacılığının" CHP'den öte söyleyebileceği tek şey; aynı metni bir başka makamdan okumak!

CHP doğruluğu ve olabirliği pek kuşkulu bir politik taktik mi deniyor-du? DİSK üst yönetimi duracak mıydı?

Ülkenin ekonomik, politik, toplumsal alanda içinde bulunduğu dar boğazın sorumlusu olarak salt MHP denen "siyasi teşekkülü" görmek ve göstermenin anlamı ve hikmeti de Ecevit'in beyinde mündemictir.

ANCAK İŞÇİ SINIFIYLA

Büyük sermayeye teslimiyet ile demokratik mücedelenin yan yana götürüldüğünde varacağı yer sermayenin oturmadadır.

MC'nin seçimlerden önce düşürülmesi için- CHP patentiyile AP'den istenen omuzun bir takım taktik hesaplardan çok temelde teslimiyetçilikle ilgili olduğu ise her zamankinden daha çok net görünebiliyor. Demokratik her kazanım, sadece işçi sınıfının bağımsız politik karar ve etkinlikleriyle olanaklıdır. Burjuvazinin karar ve etkinlik alanlarında ulufe dilenmenin yanlıgından çok nesnel olarak şartırmaca ve burjuvazi adına iş görmekle ilgili olduğu gerçeği bugünden ortadadır.

YENİ BİR BİLMECE: MEHMET FERDA KİM?

Bir ara, Tercüman yazarlarından birinin kimliği üzerinde çok duruldu. Tercüman gazetesinde "Ahmet Muhtar" takma adı ile yazan bu kişinin eski "ilerici"lerden doçent Mukbil Özyörük olduğu ileri sürüldü. İleri sürülenler doğrulandı. Bugün Mukbil Özyörük Tercüman sütunlarında kendi adı ile yer alıyor. "Ahmet Muhtar"ın kimliğinin ortaya çıkarılmasında ilerici yazarların ve bu arada Cumhuriyet yazarı Uğur Mumcu'nun büyük katkıları oldu.

Şimdi başka bir merak konusu var. Merak edilen, DİSK üst yönetiminin gazetesi Politika'ya "Mehtmet Ferda" adıyla yazı yazan kişinin gerçek kimliği. "Mehtmet Ferda" gerçekten merak ediliyor. Daha önce "Ahmet Muhtar"ın kimliğini ortaya çıkarmada büyük başarı sağlayanların, aynı başarıyı "Mehtmet Ferda"nın gerçek kimliği konusunda da göstereceklerinden kuşku duyulmuyor.

PROTESTO ORTAKLIĞI: KORUTÜRK - TÜRKLER

DGM yasa önerisini protesto ederken yasa dışına çıktıkları iddiasıyla Bakırköy 1. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanmağa başlayan DİSK üst yönetiminin, mahkemedeki savunmalarında yaptıkları konuşmalar, bazı noktalara ışık tutması bakımından ilginç boyutlar arz ediyor.

Bu konudaki en ilginç savunmayı da DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler yapıyor.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ü de ilgilendirmesi bakımından şu ifadeler dikkat çekici:

"- DGM'yi protestomuz Reiscumhuriun yaptıgından farklı bir şey değildir!..."

DİSK Genel Başkanı tarihe "Eylül Direnişi" olarak geçecek olan eyleme Cumhurbaşkanını da ortak ediyor.

Cumhurbaşkanı Korutürk'ün DGM'leri protesto konusunda "yaptıklarından" habersiz olanlar için ilginç bir sürpriz... Cumhurbaşkanını da bir açıklama yaparak "Benim GDM'yi protestom Kemal Türkler'in yaptıgından farklı bir şey değildir" demesini!...

Üç bin işçinin kıyımıyla sonuçlanan "Genel Yas" direnişinin ilk ilan edildiği günkü yorumuyla şimdiki yorumu arasında önemli farklar var. Farklar önemli ama şartırtce değil.

İŞÇİ MEMUR AYIRIMINA İLİŞKİN SON KARARNAMEDEN SONRA BURO, OKUL VE BAZI DEVLET KURUMLARINDA İŞÇİLERİN ÖRGÜTLENME ÇABALARI HIZLANDI. SENDİKALAŞMA MÜCADELESİNİN SÜRDÜĞÜ İLLERDEN BİRİ DE İZMİR. İZMİR'DE, İŞKOLUNUN DİSK İÇİNDE EN GÜÇLÜ SENDİKASI DURUMUNDA BULUNAN SOSYAL-İŞ'İN ÖRGÜTLENME ÇABALARI EN BAŞTA DİSK ÜST YÖNETİMİ VE ONLARIN İZMİR ŞUBESİ VURAL ATIS TARAFINDAN ENGELLENMEYE ÇALIŞILYOR. SOSYAL-İŞ'İN ÖRGÜTLENMESİNİ ENGELLEMELİK İÇİN, ALINMIŞ MAHKEME KARARINA RAGMEN "SOSYAL-İŞ'İN DİSK ÜYESİ OLMADIĞI" YALANINA BAŞVURULUYOR.

İşçi memur ayırımına ilişkin son kararnameden sonra bürolar, okullar ve devlet kurumlarında çalışan işçi niteliğindeki emekçilerin örgütlenme çalışmaları hızlandı.

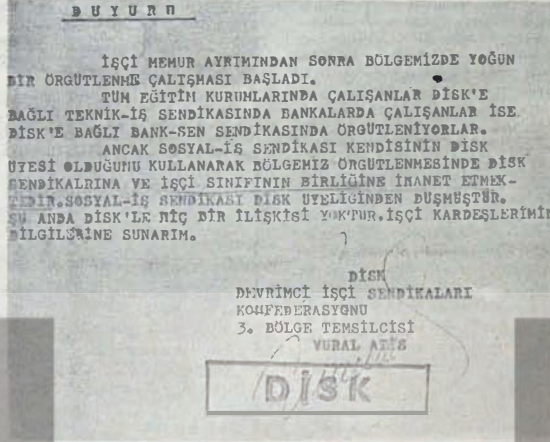
Bu işkolunda DİSK'e bağlı en güçlü sendika Sosyal-İş. Diğerleri Teknik-İş ve Bank-Sen.

Örgütlenme çalışmalarının başlaması ile DİSK içindeki Sosyal-İş düşmanlığı da hemen kendisini gösterdi. Özellikle üçüncü bölgedeki gelişmeler ilginç.

HARCANMAK İSTENEN SENDİKA

İzmir'deki yüksek okullarda çalışan çok sayıda emekçiyi örgütleme için son kararnameden sonra hemen çalışmalara başlanıyor. Aynı işkolunda, aynı iş yerinde ikisi de DİSK'e bağlı iki sendika çalışmalarını sürdürüyorlar. DİSK'in bu konudaki en güçlü sendikasına DİSK'e bağlı diğer bir sendika ve üçüncü bölge temsilcisi "rekabet" ediyor. Hem de ne rekabet.

Bu gibi ihtiyaçlar için kullanılan gençler yine sahneye çıkartılıp işçilerin kafalarını bulandırmaya, işçi sınıfını bölmeye, örgütlenmelerini engellemeye yönelik çalışmalara başlatılıyorlar. Bu çocuklara Sosyal-İş'in DİSK üyesi olmadığı yalanı söylenebiliyor. Teknik-İş'in "bu işkolundaki tek DİSK Sendikası" olduğu imajı yaratılmak isteniyor. Kanıt

VURAL ATIS. SOSYAL-İŞ'İN ÖRGÜTLENMESİNİ ENGELLEYEBİLMEK İÇİN BÖYLE UYDURMA DUYURULARI KALEME ALIYOR.

olarak da DİSK'in aylık yayın organındaki sendikalar listesinde, Sosyal-İş'in adının geçmemesi gösteriliyor.

ÇABALAR SONUÇ VERMİYOR

İşçiler önünde tartışma toplantıları

düzenleniyor, ama Sosyal-İş yetkilileri toplantılara gittiklerinde tartışacak kimse bulamıyorlar.

Bir dedikodu ve yalan furıyasıdır geliyor. Ortada hiç bir somut veri, hiç bir kanıt olmaksızın yığınla suçlama yapılıyor. Çok uğraşılıyor; ama bütün gerçekliği ile Sosyal-İş olgusu gözlerden gizlenemiyor.

Bu kez en ağır top kullanılıyor. DİSK üçüncü bölge temsilcisi Vural Atış bir bildiri yayınlıyor. DİSK'e ilişkin hepimizin bildiği ve sahip çıktığı ilkeler, özellikler sıralandıktan sonra işçiler, böylesi bir örgütün bir parçası olan Teknik-İş'te örgütlenmeye çağırılıyor.

Akan suların duracağı bekleniyor. Çağrı büyük yerden gelmiştir! Örgütlenme önerilerine ilişkin tavır bu olmalıdır! Ama umulan olmuyor. Teknik-İş'in lehinde beklenen gelişme sağlanamıyor.

TASFİYECİ TUTUM

Küçüklerin söylediği yalanlar inandırıcı olmamış, istenilen imaj yaratılamamıştır. Bu kez yalan en büyük ağızdan söyleniyor: DİSK İzmir Bölge Temsilciliğinden 15.1.1977 tarihli bir duyuru yapılıyor. Altında DİSK kaşesi, bir de imza, DİSK 3. Bölge temsilcisi Vural Atış...

Deniliyor ki "...Tüm eğitim kurumla-

SİSAG GREVİ BAŞARI İLE SONUÇLANDI

Sosyal-İş Sendikasının örgütlü bulunduğu SİSAG işyerinde 5 Ekim 1976 günü başlatılan grev, 27 Ocak 1977 günü sona erdi. Sosyal-İş'e üye işçilerin zaferi ile. Zaferin büyük oluşu, SİSAG işyerinin hem kuruluşu ile, hem de yaptığı işlerle ilgili. Önce SİSAG kuruluşundan söz etmek gerekiyor.

SİSAG Hacettepe Vakfı kuruluşlarından birisi. Vakfın başında İhsan Doğramacı var. İhsan Doğramacı ve Hacettepe Üniversitesi hakkında çok şey biliniyor. Yaygın bilinmeyen, Doğramacı'nın sendikalara, başka bir deyişle işçilerin örgütlü gücüne karşı tavır. Doğramacı'nın vakfına bağlı Tepe Mobilya işyerinde birkaç yıl önce DİSK üyesi ASİS'in yürüttüğü grev hatırlanmalıdır.

İşte, SİSAG'da çalışan 170 teknik elemanın örgütlü mücadelesi, normal prosedür içinde toplu sözleşmenin bağlanmasını bitiremezdi, bitmemiştir. Normal toplu sözleşme görüşmeleri başlatılmadan grev noktasına gelinmiştir.

Grevin önemi ise, SİSAG'ın yaptığı işlerde var. SİSAG, iki önemli iş yapıyor. Birincisi, mimari proje, ikincisi bilgi sayar işleri.

Mimari projeler yeni kurulan üniversitelerin, üniversiteye bağlı hastanelerin. Bu anlamda büyük ve önemli projeler. Bu projeler, ancak bu işe yıllarını vermiş ve bu konuda uzmanlaşmış SİSAG işçilerince yürütülebilir.

Bilgi sayar işlemi ise, bir başka önemde. Bu işlemlerin arasında üniversite seçme sınavlarının değerlendirilmesi de var. Ama, grevin başlama süresine giren en önemlisi Yay-Kur'un sınav sonuçlarının değerlendirilmesi var. Bu iş de yine ancak bu alanda uzmanlaşmış SİSAG işçileri tarafından yapılabılır.

Grev nedeniyle Yay-Kur'un sınav sonuçlarının değerlendirilememesi, SİSAG grevinin "olay" haline dönüştürmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığına gizli yazı yazarak Yay-Kur sınav sonuçlarının değerlendirilmesi için gerekli önlemleri almasını istemiştir. Bu istemle birlikte Ankara Valisi doğrudan SİSAG grevi ile ilgilenmeye başlamıştır. Bu ilgilenme, grev çadımını kurdurmadan, toplu polislerini grevi işçilerin üzerine filen saldırmaya kadar vardı.

Ama hiç bir çaba, Sosyal-İş üyesi SİSAG grevlerini bir adım dahi geriletemedi. Bu durumu değerlendiren güçler, çıkarılıp Bakanlar Kuruluna grevi 30 gün ertelemeye sevketti. "Milli güvenlik" gerekçesiyle MC'nin Bakanlar Kurulu, SİSAG grevinin 30 gün erteledi. Ama bu erteleme, Danıştay döndü. Danıştay Genel Kurulu oybirliği ile Bakanlar Kurulunun grevi durdurma kararını iptal etti. Durdurulan grev yeniden başladı.

Bu arada, Yay-Kur sınav sonuçları, ehliyetli kişiler tarafından sonuçlandırıldı ve sonuçları ilan edildi. 25 bin öğ-

renciden sadece 247'si başanlı olmuştu(!) Bu sonuç sağlıklı değildi elbette. Bu sağlıksızlık en kör gözlerce de görüldü ve Yay-Kur bütünleme sınavları ertelendi.

Bu arada, İhsan Doğramacı, at değiştirdi. SİSAG'ın yöneticilerini görevden aldı, yenilerini atadı. Paravan şirketleri aradan çıkardı ve uzlaşma yolunu seçmek zorunda kaldı. Grevin 100. gününde toplu iş sözleşmesi imzalandı. Aslında

grevin 100. günü değil, 111. günüydü. Ama 11 gün, grevin ertelenmesi yüzünden işbaşı yapılmıştı.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ İLE KAZANILANLAR

Grevin kazanımları çok fazla. Bu kazanımların bir kısmı ise, toplu iş sözleşmesinde var. Toplu iş sözleşmesindeki kalıcı haklar şunlar:

GELİŞMESİNİ KİMSE

ında çalışanlar DISK'e bağlı Teknik-İş sendikasında, bankalarda çalışanlar ise, Bank-Sen sendikasında örgütleniyorlar. Ancak Sosyal-İş sendikası kendisinin DISK üyesi olduğunu kullanarak bölge-
miz örgütlenmesine DISK sendikalarna ve işçi sınıfının birliğine ihanet etmekte-
dir. Sosyal-İş sendikası DISK üyeliğinden düşmüştür. Şu anda DISK'le hiç bir ilişkisi yoktur. İşçi kardeşlerimin bilgilerine sunarım."

Duyuru, aslından alınan fotokopiler halinde dağıtılmış ve üzerine herhangi bir evrak kayıt numarası konmamıştır.

Keramik-İş ve ASİS'e karşı kurulan Beton-İş ve Ağaç-Sen adlı naylon sendikalar bilimler, bu biçimde bir duyuru ya kuşku ile bakıyorlar. Haklıdır da. Sosyalist sendikalara karşı alınan tavır genel ve bilinen bir tavrıdır.

ÜYE Mİ DEĞİL Mİ?

İzmir Bölge Temsilcisi, hiç bir değer yargısına göre olumlu sayılmayacak bir tutum içindedir. DISK bölge temsilcisi, kendine bağlı sendikaları bilmemektedir (!). Biliyorsa, kendine bağlı sendikalar hakkında DISK hukuk bürosunun ve yargı organlarının kararlarını bilmemektedir...(!) Bütün bunları biliyorsa. DISK 3. Bölge temsilcisi yalan söylemektedir.

Sosyal-İş DISK üyesidir. Üye olmadığı söylenileri, kendilerinde işçi sınıfına söz söyleme yetkisi görünenlerin çıkın dedikodularidir. "Sosyal-İş DISK üyeliğinden tüzük gereği kendiliğinden düştü" denmişti. DISK'in olağanüstü genel kuruluna çağrılmamıştı. Gerekçeler bilinmiyor. Sosyal-İş yetkilileri, yetkili mahkemeye, Bakırköy 2. Asliye Hukuk mahkemesine başvurmuşlardı. 29.12.1976 tarihli duruşmada 1976/291 sayılı kararlar yürütmeyi durdurma kararı alın-

mıştı. Ayrıca İstanbul Barosu İkinci Başkan, DISK Hukuk Bürosu Başkanı Müşir Kaya Canpolat, belgeler üzerinde yaptığı incelemede özetle iki noktada toplanabilecek bir raporunu DISK yürütme kuruluna vermişti.

1) Eldeki belgelere göre Sosyal-İş DISK anatiüzününün 14. maddesi gereğince DISK üyeliğinden düşmemiştir.

2) Sosyal-İş gibi bir sendikayı usul maddelerine dayanarak DISK üyeliğinden düşürmeye çalışmak büyük yanlıştır. Gerçi bu rapor da hasır altı edilmiş ve Sosyal-İş'e bu konuda her hangi bir haber verilmemiştir ama temsilci Atis'in bundan haberi olması gerekirdi.

Son gelişmeler üzerine İzmir'de bir basın toplantısı düzenleyen Sosyal-İş İzmir şube başkanı Ersin Atlı, Bölge Temsilcisi kamuoyu önünde iddialarını kanıtlamaya çalışırken, Atis'i yargı organlarının kararlarını tanımayarak belli mihrakların paraleline düşmekle, DISK'in ilkeleri ile bağdaşmayacak tutarsız davranışlar içine girmekle suçlanmış, Türkiye işçi sınıfının ilerici sendikal birliğinin tek temsilcisinin DISK olduğunu, Sosyal-İş'in bu ilkelere sahip çıkıp, onları yaşamaya geçirmeye çalışırken, DISK'i özünden boşaltmayı amaçlayan her türlü girişim de karşısında olacağını belirtmiştir.

"Vural Atis Sosyal-İş hakkında dar görüşmelerde geliştirdiği dedikodularını imzası ve DISK kaşesi ile belgelemek talihisizliğine uğramıştır." diyen Ersin Atlı DISK anatiüzüne aykırı davranışlarından dolayı Atis'in kesin ihraç talebi ile DISK yürütme kuruluna şikayet edildiğini, yasalara aykırı davranışlarından dolayı da yargı organları nezdinde kovuşturma açıldığını duyurmuştur.

YORUYUŞ İZMİR BÜROSU

ERSİN ATLI: DISK'İ ÖZÜNDEN BOŞALTMAYA YÖNELİK HER ÇABANIN KARŞINDAYIZ

SENDİKAL DEMOKRASİ VE TABANIN SÖZ VE KARAR SAHİBİ OLMASI

VEDAT PEKEL

"Binaenaleyh bütün davranışlarımızda daima bir sosyalist gibi düşünmek ve sosyalizmin gereklerine göre hareket etmek mecburiyetindeyiz, bu benim özel hayatım, parti hayatı ayrı, bu benim sendika, mesleki kuruluş, gençlik örgütü hayatım, faaliyetim, parti faaliyeti çizgisi ayrı, bunlar hiç kabul olunmayacak ayrı ayrımlar, farklılıklar ortayasürmektedir." (Behice Boran, Türkiye İşçi Partisi 1. İl Temsilcileri Toplantısı konuşmasında) Başka bir deyişle sosyalist olmanın bir bütünlüğü vardır. Bu bütünlüğe hale geldi mi, sosyalistliğe de hale gelir.

Demokrasi anlayışı ya da demokrat olma açısından da aynı ölçüler geçerli. Tutarlı bir demokrat olmak için her zaman, her konuda ve bir bütünlük içinde demokrat olmak gerekir. Bir siyasi parti, bir sendika veya herhangi bir örgüt içinde, örgüt içi demokrasi yoksa, böylesine kuruluşlar tarafından önerilen demokratik taleplerin kuşkuyla karşılanması doğaldır. En azından gerçekleştirilecekleri açısından kuşku duymak gerekir.

Türkiye'de, özellikle devrimci sendikal hareket içinde çokça sözü edilen bir kavram vardır, "Tabanın söz ve karar sahibi olması". Bu ilke, doğru ve savunulması gereken bir ilkedir. Ancak savunulması ile yetinmeye hayata geçirilmesi gereken bir ilkedir de. Bıktıracağı kadar çok sözü edilmesine ve çok yaygın olarak savunulmasına rağmen bu ilkenin uygulanabildiğini söylemek zordur. Kuşkusuz tabanın gerçekleştirilecek söz ve karar sahibi olduğu örgütler, sendikalar vardır ülkemizde. Ama Kimya-İş, Petro Kimya-İş birleşmelerinde olduğu gibi karardan dolayı tabanı cezalandıran örgütler de vardır.

Konuyu daha somut olarak açıklayabilmek için "Tabanın söz ve karar sahibi olması" ilkesini savunan bir sendikamızın tüzüğüne bakalım. Sendika, Mehmet Kılıç'ın Genel Başkanı bulunduğu, Petrol Kimya-İş'le birleşmeden önceki Petkim-İş'tir. Tüzüğün 7. maddesi üyeliğin çıkarılma ile ilgili ve şöyle: "Sendika üyeleri aşağıdaki hallerde, Yürütme Kurulunun talebi ve Onur Kurulunun kararı ile sendikadan çıkarılırlar.

- Genel olarak sendika nezaket ve sevgisi ile itimadını, sendika tesadüdü ve çalışmalarını bozacak hareketlerde bulunanlar,
- Sendika programları ve Anatiüzük hükümlerine ve sendika organlarının karar ve talimatlarına aykırı hareket edenler ve sendika hükmü şahsiyetine saygı duymayanlar,
- Yabancı bir devletin siyasetine alet olanlar,
- Milli menfaatlere aykırı hareketde bulunanlar sendikadan çıkarılırlar."

Bu tüzük hükümlerini hakkıyla (?) uygulayabilmek için sendikamızın, herhalde bir de gestapo gibi örgütü bulunması gerekir. İşin şakası bir yana bu tüzüğe sahip olan sendika DISK üyesidir ve yine bu sendikamızın genel başkanı "CHP dışındaki sol partilerin genel başkanları ajandır." diyebilen bir kişidir. İşçilerin başında Demokles'in kılıcı gibi asılı duran bu tüzük maddeleri dururken "Tabanın söz ve karar sahibi olması"ndan bahsetmek en hafif tabiriyle iki yüzünlüktür. Aliağa Rafinerisinde Kılıç'a muhalefet eden bir takım işçilerin sendikadan ihraç edilerek toplu sözleşmeden uzun süre yararlandırılmadıkları bilinen bir gerçektir.

Sendikamızın yönetimi de normal değil. Sendikayı, Genel Başkan, Genel Sekreter ve Teşkilatlanma Sekreterinden oluşan üç kişilik bir yürütme kurulu yönetiyor. İşyeri temsilcilerinin atanması yöneltmek hükmü haline getirilmiş. Şayet yöneticiler dilerse seçim de yaptırabilecekler. Temsilci olabilmek için esaslı bir şart da konulmuş: "Milli menfaatlere sabotaj edecek faaliyetlerde aslı veya fer'i şekilde" bulunmuş olmamak.

Petkim-İş bir örnek. Dahası var. İşin özeti şu: İşçi sınıfına adına demokrasi talep edenler, işçi sınıfına demokrasiyi tanımayanlar, kendi örgütleri içinde demokrasiyi uygulamayanlar öne sürdükleri demokratik taleplerde samimi olmazlar. Örgüt içi demokrasi uygulamayana başladığında ise demokrasi aslanları tasi tarağı toplayıp gidicekler.

Örgütlenme sırasından işten çıkarılan 9 işçi, işten çıkarılmamış gibi işlem görülecektir.

İş yasanının 17. maddesinin işlemesi tamamen ortadan kaldırılmıştır. İşlenen suçlardan dolayı işine son verilme işlemi disiplin kurulunca verilecektir. Disiplin kurulunda 2 işçi ve 2 işveren temsilcisi vardır. Eşit oya sahiptirler ve işten çıkarılma kararı obyektifliği ile verilebilecektir.

İş yasanının 13. maddesinin işlemesi ise tek taraflı olmaktadır çıkarılmıştır. İşyerinin somut ekonomik gerekçelere dayanması halinde, kıdemli-ihbarlı işe son verme işleyebilecektir. Ayrıca, önmüzdeki 5 ay içinde bu da kullanılmayacak. Bir de işe son vermede sendikali olanlar en son sırada yer alırlar. Şu anda sendikası 20 işçi var.

Kıdem tazminatı çalışanlar her yıl için 40 gün üzerinden hesabedilecek. Ayrıca, SISAG'da 5 yıl çalışmış olanlar kendi istekleriyle işten ayrılsalar dahi kıdem tazminatı alabilecekler. İş yasanında kendiliğinden işten ayrılanlara kıdem tazminatı ödenmez hükmü var.

Haftalık çalışma saati 42,5. Cumartesi ve Pazar tatil.

1 Mayıs İşçi Bayramı olarak sözleşme yer almıştır.

Bu kalıcı kazanımların yanısıra parasal açıdan getirilen kazanımlar ise şöyle:

İşyerinde yapılan iş göre 8 grup belirlenerek her grup için başlangıç ücretleri tesbit edilmiştir. En az ücret 2.000,- TL.dir.

Başlangıç ücretlerine:

- Lisans diploması olanlar için % 10
- Yabancı dil bilenler için % 10
- Mimarlık öğreniminde bulunanlar

İçin % 10

Meslekte her çalışma yılı için % 10 ücret zammı eklenecektir. Böylece her çalışanın ücreti bulunacaktır. Bu ücretlere ayrıca SISAG'daki her çalışma yılı için 300,- TL. eklenecektir.

Böylece bulunacak ücretlere, birinci yıl için 750,- TL ve ayrıca % 10, ikinci yıl için 1.000,- TL, ayrıca % 10 ücret zammı eklenecektir.

Her yıl için 2 aylık ücret tutarında ikramiyeye ödenecektir.

Çalışılan her gün için 15,- TL. net yemek yardımı verilecektir.

Okula gitmeyen her çocuk için ayda 50,- TL., ilkökulağ okuyan her çocuk için yılda 1.000,- TL., orta öğreniminde bulunan her çocuk için 1.750,- TL. ve yüksek öğreniminde bulunan her çocuk için ise 2.500,- TL. ödenecektir.

Yılda 2.000,- TL. giyim yardımı ve yılda 1.000,- TL. yakaacak yardımı verilecektir.

Yıllık izine çıkan işçiyse 500,- TL. izin harçlığı verilecektir.

BİR ÖNEMLİ HUSUS DAHA

SISAG'da çalışanların tamamına yakını teknik eleman. Bu düzeyde bir işyerinde teknik elemanların 111 gün süren zorlu bir grev sonucu başıyana ulaştıkları ilk işyeri. Grevli, toplu sözleşmeli grev hakkına sahip teknik elemanların bu deneyi, bir taraftan bu hakka sahip ama, örgütlenememiş teknik elemanlara örnek olacak, diğer taraftan toplu sözleşmeli-grevli örgütlenme hakkı için mücadele veren tüm teknik elemanların mücadelesine de hız katacaktır.

İŞÇİ SINIFI VE KAYI UMUTLAR LİSTESİ

METİN ÇULHAOĞLU

Politikaya ilişkin bir benzetme var. Lenin tarafından yapılan bir benzetme şöyle: "Politika, aritmetikten çok çibire benzer. Dahası, elementer matematikten de çok yüksek matematiğe benzer."

Benzetme şuna dayanıyor: İlk bakışta politika, karmakarışık bir görüntüden ibaret. Birbirleriyle içiçe geçen sayısız olgu söz konusu. Ancak, bu karmaşanın içinde bir mantık da gizli. Çünkü, tek tek bütün politik oluşumlar arasında belirli bağlar var. Politika, bu bağları bulup ortaya çıkartma ve bir çerçeveye oturma sanatı.

Siyasal örgütler, bu sanatı icra etmek zorunda. Sosyalist hareket ve sosyalist örgüt de kendi dünya görüşü açısından değerlendirmesini yapar. Sosyalist örgüt, bu değerlendirmeyi yapmadan yol alamaz. Yol almak bir yana, varlığını bile koruyamaz.

örtbas etmeye çalıştıkları gelişmeler hızlanınca, nefesleri ilk kesilenler oldular. Umutsuzluğa en başta kapılanlar, bunlar oldu.

Gerçekçi olmayan umutların sonu, yine gerçekçi olmayan umutsuzluklar ve bezginlikler oluyor. Devrimci mücadelede, ne gerçekçi olmayan umutların, ne de geçerli olmayan umutsuzlukların yeri olmalı. Her ikisi de eşit ölçüde zararlı.

AYLAR NASIL GEÇTİ?

Türkiye, geçtiğimiz iki yıl içinde hızlı gelişmelere tanık oldu. Yıldızlar parladı, yıldızlar söndü. Umutlar doğdu, umutlar yıkıldı. En "temel" umutlar zayıfladıkça en temelsiz yeni umutlar peşinde koşuldu. Günler, aylar böyle geçti.

deri, ilericilerin gönüllerini bunlarla ferahlatırken, başka işler de yaptı. Kurultayı sigorta edebilemek için yerel kongrelerin bir çoğunu kitabına uydurdu. Kurultay, sermayeye güvence kurultayı oldu. Ecevit'in kendi hesaplarına herşeyi düşünmesinden büyük mutluluk duyanlardan oluşan bir ekip, yönetime geldi.

Bugün olup bitenler çok daha açık. CHP ve lideri, demokrasi adına kendilerine açılan krediyi son kuruşuna kadar harcamakla meşgul. Son olarak "rejim adına" AP ve Demirel ile her türlü diyalogu kurabileceğini anlatmaya çalışıyor. "Kendisinin zaten hep bu tür diyaloglar istediğini ama Demirel'in hep reddettiğini" inandırıcı bir biçimde ve belgeleriyle anlatmaya özen gösteriyor. İşverenlerin önde gelenleri, Ecevit'in bu sözlerini "çok olumlu" bulduklarını açıklıyorlar. Diğerleri "hep polemik konusu oluyor" diye görüşlerini açıklamıyorlar.

Bu kadar gülünç. CHP'nin ve liderinin geldiği nokta bu. Bu noktada Demirel'le "diyalog" çalışmaları konusunda ifade vermenin yanı sıra, bir de "özeğitim" ve Niyazi Ünsal konuları var. Hepsi bu.

UMUTLAR LİSTESİ

Temelsiz umutlardan, daha temelsiz umutlara, oradan da geçersiz umutsuzluklara sürükleniler de var.

Bir dönem CHP umudunu AP'den Sebati Ataman "umudu" ile takviye ettiler. Temel umut inandırıcılığını yitirdikçe dışarıdan umut takviyesi gereksinimleri arttı. Sebati Ataman takviyesi devrini doldurunca, bu kez boşluğu DİSK-Türk-İş işbirliği ve Türk-İş'in ünlü "sosyal demokrat" sendikaları doldurdu. Bu da bitti. Bundan sonra DİSK üst yönetimi, CHP yöneticileri ile aynı umut ve kahramanlık mertebesine çıkarıldı. Ancak DİSK üst yönetiminin niteliği ve tutumu yüzünden bu umudun ömrü, Sebati Ataman kadar bile olmadı.

Sonra başka umut takviyeleri geldi: AP-MSP ihtilafı ve Karataş'ın görevden alınması. Aylarca da bunlarla uğraşıldı. Her gün yeni bir "AP-MSP ihtilafı" bulundu. TRT seçim kurulunun toplanacağı günler iple çekildi.

Hiç biri olmadı. Türkiye'de demokrasi mücadelesini CHP'ne, AP-MSP ihtilafına ya da Karataş'ın görevden alınmasına indirgemeye düşüncesi, inandırıcılığını hızla yitirmeye başladı. Buna inanlanların umutsuzluğa sürüklenmesiyle birlikte.

Şimdi çaresizlik dönemi başladı. Kariyerlerini CHP'ne bağlayanlar, "CHP'nin demokrasi getireceğini" vurgulamakla birlikte, "programın hiç bir köklü dönüşüm öngörmediğini" kabul ediyorlar. "Herşeyi bırakıp kafa çekmek" gibi alternatiflerin yanı sıra parlamenterlerin günah keçisi haline gelen Niyazi Ünsal'a kızılıp, maaşlarının bir bölümünü partilerine bırakan Fransız komünist parlamenterlere imreniyorlar. Hepsi bu kadar.

GERİLEMENİN DİĞER KESİMİ

Parlayıp sönmeler, umuttan umutsuzluğa savrulmalar, yalnızca bunlarla sınırlı değil.

Kimileri, 1971 öncesinin Dev-Genc'i, 1973 sonrasının bir umudu olarak değerlendirdi. Küçük burjuva radikalizmi, gençlik içinde 1971 öncesine dönebileceğini sandı.

Bu umutlar da çok çabuk yıkıldı. İlkesel ve nitel özellikleri bir yana, bugün 1971 öncesi Dev-Genc'i, onun yarısından az bir toplam nicel güçle 8 civarında birbirine düşman kamp temsil ediyor. Her iki dönem de harekete verdikleri zararlar bir yana, 1971 önce-

GERÇEKÇİ OLMAYAN UMUTLAR VE GEÇERSİZ UMUTSUZLUKLAR

Sosyalist hareket, olaylar üzerine değerlendirmesini yapıyor. "Cephe", "birlik", "demokrasi cephesi", "faşizme karşı birlik" çağrılarının en yüksek perdeden yapıldığı bir ortamda, sosyalist hareket kendi değerlendirmesini yaparak yoluna devam ediyor.

Sosyalistlerin, ilericilerin ve demokratların MC'ye karşı yekvücut olmaları gereğinin, haklı olarak, sık sık vurgulandığı bir dönemde, somut olayların gelişimine bakmak büyük bir zorunluluk. Somut olayların gelişimini ve aralarındaki bağları ele almanın ya da gizlenmiş bir "birlik" anlayışının bugüne dek dünyanın hiç bir yerinde yararı görülmedi. En azından gerçekten etkin bir "birlik" in oluşturulmasında, böyle kestirmeci bir anlayışın en küçük bir katkısı olmadı.

Tam ters yönde gelişmeler oldu. Böyle bir anlayışı savunanlar, gerçekçi olmayan umutların peşinden koşanlar, değerlendirmeye tenezzül etmedikleri ya da

Yakın geçmişin olaylarına göz atmak yeterli.

MC, CHP muhalefetine bağlanan umut ve "CHP'nin 1977 yılında nasıl olsa iktidara geleceği" tesellisi ortamında görev başlandı. İlerici kesimin önemli bir bölümü, bu umut ve teselli ile MC'li günleri geçirmeye başladı. Ardından yeni "umut"lar geldi, yaratılan yeni umutların peşinden koşuldu.

Ecevit "MC'yi düşürmek için elinden geleni yapacak"tı. Dahası "bugüne kadar hiç bir yerde denenmemiş, görülmemiş demokratik eylem biçimlerine başvuracak"tı. Dahası "Türk-İş ile DİSK arasında diyalog kurup, bunları MC'ye başlı seferber edecek"ti. Dahası sendikalar yola gelmediği takdirde "en geç Ocak ayından itibaren işçiler içinde çalışıp, alttan üst yönetimi adam edecek"ti.

Aylar, bunlarla geçti. "Görülmemiş eylem biçimleri"nin neler olduğu bugün bile merak ediliyor. "İşçilerin içinde çalışıp yönetime gelme" sözlerinin ise hangi amaca yönelik bir tehdit olduğu iyiden iyiye ortaya çıktı.

Ama aylar yalnızca bunlarla geçmedi. CHP ve li-

TARİH TÜRKİYE'DE CHP'NE, 1800'LERDEKİ DEMOKRATLARIN YA DA 1900'LERİN AVRUPA SINDAKİ SOSYAL DEMOKRATLARIN ŞANSINI TANIMİYOR. SIKIŞAN TARİH, HEM SERMAYENİN ÖRGÜTÜ OLMA, HEM DE GENİŞ KİTLELERİN UMUDU OLARAK KALABİLME ŞANSINI, KISA BİR SÜRE İÇİN BİLE OLSA, KİMSEYE TANIMİYOR. BATI AVRUPA SOSYAL DEMOKRASİLERİNİN YILLAR SONRA ULAŞTIKLARI BUGÜNKÜ TIKANIKLIĞA. TÜRKİYE GİBİ ÜLKELERİN SOSYAL DEMOKRATLARININ ÇOK DAHA KISA BİR SÜRE İÇERİSİNDE ULAŞACAKLARINI BİLMEK GEREKİYOR.

OLAN

sinin Dev-Genç'çiliği bugün "abç'cilik" haline geldi. Çıkarıcıları dergilerde klasiklerden yaptıkları yerli yersiz alıntılarını almış çizip "abç" (altını biz çizdik) ibaresini ekleyerek birbirleriyle boğuşuyorlar. Bu şekilde "sosyalist hareketin birliğini" sağlamaya çalışıyorlar. Daha da gerileyecekler.

Kayıbolan umutlar listesi bitecek gibi değil. 1973 sonrasının sosyalist örgüt boşluğu da kimileri için bir umut oldu. Yine "sosyalist hareketin birliği"ni sağlamak üzere yola çıktılar. Sonra kendi "örgüt"lerini kurdular, bu anda "birliğin sağlandığını" ilan ettiler. Bir dönem "birlik"ten söz edilmez oldu. Sonra, Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşuyla birlikte, "birlik" meselesi yeniden gündeme getirildi. "Birlik" çağrıları, puan ve itibar toplamak için makyavelistçe kullanılan araçlar oldu.

Bugün, parti olarak varlıklarını koruduklarını, örgütlenediklerini ve güçlendiklerini iddia edenler, bir yandan da "sosyalist hareketin örgütünü birlikten yoksun olduğunu" ileri sürüyorlar. Umutlarını, "parti" olarak ileri sürdükleri kendi örgütlerine değil, bu örgütleri aracılığıyla yapmayı tasarladıkları kariyer başarılarına bağlıyorlar. Kendi örgütlerine saygı duymayanlar, başkalarından, kendilerine ve örgütlerine saygı duymasını beklememeller.

EVRENSEL GERÇEK VE TÜRKİYE PRATIĞI

Somut olguların bir bölümü böyle. Somut olguların, teorik bir açıklaması olmalı. Bu teorik açıklama ulaşabilmek için önce evrensel geçerlilikteki bir gözlemlenen hareket etmek gerekiyor:

"Günümüzde devrimci süreç gerçekten evrensel bir nitelik kazanmıştır. Devrimci dönüşümler daha ileri ve daha derin olmaktadır. Farklı nitelikteki devrimci akımlar kaynaşmakta, ekonomik, politik ve toplumsal devrimci dönüşümlerin süresi kısalmaktadır". (K. Zardov, Leninizm ve Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş, s.66, Temel Yayınları)

Zardov, evrensel geçerlilikte bir olguya işaret ediyor. Bunu, yine evrensel olarak tarihin sıkışması da kısılmaması olarak değerlendirmek mümkün. Tarihin evrensel olarak sıkıştığına kuşku yok. Ancak bu gözlemin herhangi bir ülke için aynı ölçüde geçerli olması söz konusu değil. Evrensel olgunun yerel ölçekteki geçerliliğini, yerel koşullar belirliyor.

Bu açıdan, Türkiye'nin yerel koşullarının, Türkiye için zamana daha çok sıkıştırdığını, tarihi daha da kısılttığını söylemek mümkün. Emek-sermaye ilişkisinin Türkiye ölçeğinde ulaştığı boyutlar, Türkiye'de tarihi daha da sıkıştıyor. Çelişkili şiddetlendikçe, tarih Türkiye'de daha da kısılanıyor.

Türkiye'de burjuvazinin rahatsızlığının, sermaye partilerinin bölünmesinin, sermaye örgütlerinin çöğal-masının, hızla yükselip hızla inen umutların, 5 yıl öncesini geri getirmeye çalışanların güluğ duruma düşmesini her türden savrulmanın kaynağını burada aramak gerekiyor.

SIKIŞAN ZAMAN İÇİNDE İŞÇİ SINIFI HAREKETİ

Türkiye'de, tarihin sıkışmasına verilebilecek örnekler bol. Ancak bundan önce bir başka alıntı daha: "İşçi hareketi tarihinin incelenmesi, işçi sınıfının kendisinin kurtarıcısı olması ile tüm toplumun gelişmesinde egemen sınıf olması arasındaki ilişki sorununu ortaya çıkarıyor. Uluslararası işçi örgütlerinin doğuşu ve sosyal ilerlemenin temel motoru olarak prole-

TUTARLI DEMOKRAT OLABİLMEK İÇİN HER DÖNEMDE İLERİYE BAKMAK GEREKİYOR. BUGÜN, TUTARLI DEMOKRAT OLARAK KALABİLMEK İÇİN İLERİYE, SOSYALİST HAREKETE BAKMAK ZORUNLU. SOSYALİST HAREKETİN KÜÇÜMSEYENLER, GERİYE, 1973 CHP-MSP İKTİDARININ DEMOKRASİSİNE BAKIYORLAR. YAVAŞ YAVAŞ SOSYALİST HAREKETİN YANISIRA CHP'Nİ DE KÜÇÜMSEYENLER İSE 1973'DEN DE GERİYE, 27 MAYIS'A BAKIYORLAR.

taryanın oluşumu sırasında, Lenin'in dediği gibi, proletaryanın genel demokratik kitlelerden ayrılmış birincil rol oynamıştı. Daha sonraları ise işçi sınıfının nüfusunu proletar olmayan geniş katmanları ile yakınlaşma, temelli sosyal, ulusal ve genel insanlık sorunlarını çözümünde tüm halk kitlelerinin çıkararını yansıttığı olarak proletaryanın gerçek egemenliği ön plana çıktı". (Boris Ponomarev, Uluslararası İşçi Hareketi: Tarihsel ve Kuramsal Sorunlar, Yurt ve Dünya, sayı 1, s.133)

Türkiye'de, sıkışan zaman içerisinde, proletaryanın genel demokratik kitlelerden ayrılarak, tek bütün sorunların çözümünde egemen sınıf, sürükleyici sınıf olarak ortaya çıkması da nisbeten kısa bir zaman dilimine sığmıyor.

Örneklere çok açık. Bugün, 1960'ların sonlarına dek yaygınlığı koruyan Atatürkçü, Kemalizmli, 27 Mayıs'lı, sosyal adaletli ve bütün bunların arasında belki de işçi sınıfı ileri hareket yok. Bugün Türkiye'de her alanda başını işçi sınıfının çektiği ileri, demokratik, sosyalist hareket var. Türkiye, yaklaşık 10 yıllık bir süre içerisinde bu dönüşümü ve netleşmeyi yaşadı. Bütün açıları, savrulmaları ve yanlışlıkları ile birlikte.

TUTMAYAN İMAJLAR

Somut olguları, bu iki teorik açılım ışığında değerlendirmek gerekiyor.

Rusya'da, 1890'lardan sonra da zaman hızla akmaya başladı. 1870'lerdeki devrimci demokratların mirasçısı olarak ortaya çıkan Narodniklere, 1890'lardan sonra "gericilik"ten başka bir sıfat bulunamadı. 1971 öncesi küçük burjuva radikalizminin bugünkü temsilcileri ise 1890'ların Narodniklerinden çok daha geri bir konumda. Eski demokratik özünü de büyük ölçüde yitirmiş bulunuyor.

"AET"ye ve emperyalizme karşı MSP" imajı bu sıkışmanın bir uzantısı olarak hiç tutmuyor. "Sermayenin demokrat sözcüleri Ataman ve Erken" masalları da bu yüzden hiç inandırıcı olamıyor. İşçi sınıfının politik hareketinin gelişerek toplumun her kesimini etkilediği bir dönemde 1880'lerin "bağımsız mahfill"leri ruhuyla sosyalizm yapmaya kalkınlar, bunun için yalnızca güluğ oluyolar. "En demokratik ilişikler" bile bunun için demokratiasinin yeterli güven-cesi olamıyorlar.

Evrensel doğrular Türkiye pratiği ile bütünleştiğinde, sosyalist harekete ters ya da sosyalist harekete duvar ören herkes için, çabuk sünen umutlardan ve gerilemeden başka bir istikbal kalmıyor.

ÇIKAR YOL NE?

Bütün bunlara rağmen çıkar yol var. Sosyalist olmayan, ama samimi olarak demokratiden yana herkes, her kuruluş için çıkar yol var. Sosyalist hareketi küçümseyenlerin, sosyalist harekete duvar örmeğe kararlı olanların dışında herkes için çıkar yol var.

Ancak önce demokrasi ile ilgili bir hatırlatma yapmak gerekiyor. Lenin'den: "Proletarya dışındaki tüm sınıfların, grupların ve tabakaların demokrasileri, hep geriye bakar."

Tutarlı demokrat olabilmek için her dönemde ileriye bakmak gerekiyor. Bugün, tutarlı demokrat ola-

rak kalabilmek için ileriye, sosyalist harekete bakmak zorunlu. Sosyalist hareketi küçümseyenler, geriye, 1973 CHP-MSP iktidarının demokrasisine bakıyorlar. Yavaş yavaş sosyalist hareketin yanısıra CHP'yi de küçümseyenler ise 1973'ten de geriye, 27 Mayıs'a bakıyorlar.

Sosyalist hareketin dışındaki demokratların, tutarlı olabilmeleri için bu tehlikeli eğilimleri aşmaları gerekiyor. Tabanda, bu eğilimlerin aşıldığını gösteren belirtiler var. CHP'nin tabanındaki tutarlı demokratlar, ileriye, sosyalist harekete bakıyorlar. Demokrasi için mücadelede, sosyalist harekete yan yana omuz omuza saf tutuyorlar.

Olumlu olan ve yerleşmesi gereken, bu. Bunun Türkiye'de, demokrasi mücadelesinde bütünüyle yerleşebilmesi için, aşılması gereken bir başka yanlış daha var. Bu, demokrasi mücadelesinde, demokratlarla sosyalistleri, birbirlerine alternatif sayma yanlışsı. En tutarlı demokratların sosyalistler olması, hiç bir şekilde, sosyalistlerin demokrasi mücadelesinde demokratların alternatifli olmaları anlamına gelmiyor. Çünkü birinden birinin ekkilği durumunda, tutarlı ve etkin bir demokrasi mücadelesi verilebilir mümkün değil.

BAŞKA YANILGILAR

Ne var ki, sosyalist harekete duvar örmeğe isteyenlerin ısrarı ve kendilerini sosyalist sayanların katkıları ile bu yanlış, kalıcı kılınmak isteniyor. Bir "sosyalist" dergiden bir örnek şöyle: "Sosyalist hareketin örgütülü birlikten yoksun, güven vermez yapısı da önümüzdeki gün seçimlerinde CHP'nin oy potansiyelini artırıcı bir güç olmaktadır."

Sosyalistlerin seçimlere katılmaları ya da aldıkları oy, ayrı konular. Ancak yukarıdaki düşünce kadar yanlış bir düşüncenin olamayacağına vurgulamak gerekir. Sosyalistlerin ve sosyal demokratların güçlerini ve tabanlarını, bileşik kaplar mantığı içinde düşünmek büyük bir yanılgı.

Yanılgıyı aşmak için şunu öğrenmek gerekiyor: Sosyal demokratların güçlenmesi, otomatikman sosyalistlerin güçsüzleşmesi anlamına gelmez. Aynı şekilde, sosyal demokratların oy yitirmeleri de zorunlu olarak sosyalistlerin bundan kazançlı çıkmasını gerektirmez.

Özellikle Türkiye konumundaki ülkeler için. Türkiye'de bugün güçsüzleşen, giderek tabanını yitiren, sermaye. Sıkışan zaman, sermayenin dışındaki tüm demokratların, sosyalistlerin lehine işliyor. Bunu görmek gerek. Bunu görmek için de oy ve seçim gibi konulara bakkal hesabı açısından yaklaşılmaktan vazgeçmek gerek.

Tarihin sıkışması, sosyalist hareketin değerlendirmelerinden biri. Ancak sosyalist hareketin değerlendirmelerinde, herkes için alınacak dersler var. Bu derslerden bir şü: Tarih Türkiye'de CHP'ye, 1800'lerdeki demokratların ya da 1900'lerin Avrupa'daki sosyal demokratların şansını tanıtmıyor. Sıkışan tarih, hem sermayenin örgütü olma, hem de geniş kitlelerin umudu olarak kalabilme şansını, kısa bir süre için bile olsa kimsede tanıtmıyor. Batı Avrupa sosyal demokrasilerinin yıllar sonra ulaştıkları bugünkü tikanlığa, Türkiye gibi ülkelerin sosyal demokratlarının çok daha kısa bir süre içerisinde ulaşacaklarını bilmek gerekiyor.

SOSYAL DEMOKRAT ETİKETLİ SARI SENDİKACILIK

TÜRK-İŞ'E BAĞLI TÜRK HARB-İŞ SENDİKASI GENEL KURULU GEÇENLERDE YAPILDI. SENDİKA YÖNETİMİNE BİR SUREDİR İPOTEĞİNİ KOYMUŞ BULUNAN CHP'Lİ KENAN DURUKAN'IN "SOSYAL-DEMOKRAT" EKİBİ YÖNETİMDE KALMAYI BU KEZ DE BAŞARDI. ANCAK SENDİKA İÇİNDE HENÜZ BİLİNÇLİ OLMAMAKLA BİRLİKTE İLERİCİ VE DÜRÜST SENDİKACILIKIN TEMSİLCİLERİ SESLERİNİ DUYURMAYA BAŞLADILAR. BU, GELECEK İÇİN UMUT VERİCİ BİR GELİŞME

Türkiye'de, burjuvazinin özellikle önem verdiği işkollanandan biri de harb işkolu. Adı üzerinde, stratejik bir önem taşıyor. İlerici sendikacılığın bu işkolunda yerleşmemesi için her türlü yöntemle başvuruluyor.

Bunların yanı sıra, mevcut sendika içindeki ilerici muhalefeti ezmek ya da en azından etkisiz bırakmak için de her türlü girişimde bulunuluyor. Bu girişimler, tehditten, delege satın almaya kadar çeşitli biçimlere bürünüyor.

CHP'Lİ PARLAMENTERİN EKİBİ

Harb işkolunun bir çok işyerinde, Türk-İş'e bağlı Türk Harb-İş Sendikası örgütülü. Sendikanın başında, sendika "yönetiminde" uzmanlaşmış ve iyice "otunmuş" bir ekip; CHP'li parlamenterler Kenan Durukan'ın ekibi bulunuyor.

Bu "otunmuş" ekip, son yapılan genel kurulda da bütün marifetlerini ortaya döktü.

Durukan ve ekibi son genel kurula kadar yaptıkları çeşitli toplu sözleşmelerde, sosyal demokrasinin felsefesine çok uyan bir biçimde, "çalışma banası" ni hiç bir şekilde zedelemeyen "idare ettiler". Kendi bildiklerini böyle okudular.

İYİNİYETLİ AMA BİLİNÇSİZ MUHALEFET

Ancak son genel kurulda, bundan sonra yapılacak toplu sözleşmelerde işçilerin de görüşlerinin alınmasını isteyen bir muhalefete karşılaşıldı.

İyiniyet unsuruna dayansa bile, kendiliğinden ve örgütsüz bir muhalefetti bu. Bu yetersizliği Türk Harb-İş'in bugünkü yönetimi de biliyordu. Ama yine de tedbirli olmak gerekiyordu. Ne de olsa, "yılanın başı küçükken ezilmeliydi..."

Durukan ekibi, daha delege seçimlerinden önce kolları sıvamıştı. Sendika yönetimine karşı oldukları bilinen işçilere gelecek yönetimde çeşitli mevkiler vad edilmişti. Bu sökmeyince, kabul etmeyenler işten atılmakla tehdit olundu. Bütün bu çabalara karşılık, sendikamızın örgütülü bulunduğu işyerlerinden olan 1011 Ordu Donatım Anatamir fabrikasından gelen 40 delegeden 34'ünün iyiniyetli ve bugünkü yönetimin robotu olmayan kişilerden seçilmesini önleyemediler.

USTA BİR SENARYO

Sendika yönetimi için durum pek iç açıcı değildi. Ama tecrübeli ekip de henüz son kozlarını oynamamıştı.

Önce bilinçsiz delegelerin satın alınması yoluna gidildi. Bunun için, Genel Merkezde ustaca bir senaryo hazırlandı.

Anatamir fabrikasından seçilen delegeler, sendikamızın İstanbul ve İzmir'deki daha önceki kongrelerine de konuk olarak katılabileceklerdi. Oysa işyerinde Mart ayına kadar sürecek olan saat 20.00'e kadar zorunlu mesai uygulaması vardı. Bu zorunlu uygulamaya rağmen, işveren, delegelere 3'er günlük izin verdi.

Bazı işçiler, bu seyahatlere niçin götürüldüklerini anlamadılar. Ama diğerlerinin olup bitenlerden haberi yoktu. Türk Harb-İş genel merkez yetkilileri gerçekten başarılı bir iş yapmışlar, İstanbul, İzmir seyahatleri derken muhalefeti bölme-yi başarmışlardı.

CHP'NİN RAPORCU GENÇLERİ SAHNEDE

Gerçi muhalefet bölünmüştü ama Durukan'ın ekibi, tedbiri son ana kadar elden bırakmayacak ölçüde tecrübeli bir ekipti. Genel kurul günü için de her türlü tedbir alınmıştı. CHP gençlik kollarının

bindirilmiş hazır ekipleri, genel kurul salonunda "yerlerini" almışlardı. Daha da ilginç olanı, dışındaki tedbirlerin de faşist militanlar tarafından alınmış olmasıydı. Sendikal hareketteki işbölümü zaman zaman bu boyutları alabiliyordu.

Yine de muhalefet bütünü ile etkisiz bir hale getirilememişti. Bunun üzerine baş aktör Durukan sahneye çıktı. Durukan'a göre, karşısında yer alanlar çocuktu. "Ciddide alınmaması gerekiyordu"

Durukan'ın bu söylediklerine rağmen "çocuk" ve "gaynciddi" olarak bulunan muhalefeti bölebilmek için bu "nitelikleri taşıyan"(!) bir kaç kişiye sekreterlik teklifi yapılmıştı. Ancak bu oyun sökmüdü.

çiler, işverenlerin dümensuyunda "idare" edilecek.

Ancak, unutulmaması gereken başka noktalar da var. Şu anda çok güçlü olmasa bile, Türk-İş'in sarı sendika külliyyesinin gölgesi altında CHP parlamenterliği ünvanı ile "sosyal demokrasi" şampiyonluğu yapanların kimler olduğunu kavrayan bir muhalefet geliyordu. Bu çekirdek, daha bilinçli daha güçlü olarak, ileride Durukan ve benzerlerinin karşısına tekrar çıkacak.

YİNE PARLAMENTER ZAMLARI

İşçiler son gelişmeler sırasında Durukan'dan bir başka şey daha öğrenmişlerdi. "Parlamenterlerin aldıkları son zam

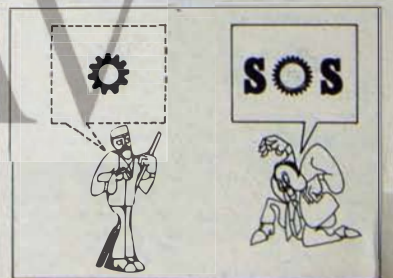
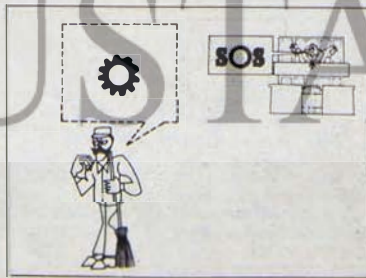
Artık son kozları oynamanın zamanı gelmişti. Durukan bütün ağırlığını koydu. Faşistlere karşı "tek alternatif"i kendisi ve ekibi. Durukan, mensubu olduğu partinin oyunlarını, sendikasında böyle başarılı bir biçimde oynuyordu.

Sonuçta, Durukan ekibi yönetimde kalmayı başardı. Yine kapalı kapılıklarında toplu sözleşmeler yapılacak. İş-

da yetersizdi." Zira "bir parlamenter, seçilebilmek için milyonlar harcıyordu", aldıkları, "dört yılda ancak bunları karşılıyordu".

Masraf kapatmak için, milletvekili olmak kadar sendikacı olmak da bir yöntem. Her ikisini birden yapanların masraflarını çok daha çabuk kapattıkları da kuşkusuz.

ÇARK...

KURGU: İLHAN AKALIN

ÇİZGİ: NEZİH DANYAL

DEMOKRATİK HAKLAR İÇİN EYLEME!

TUM-DER, TUTED ve TÖB-DER tarafından ortaklaşa düzenlenen "Ekonomik-Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüş"lerinin bölgesel düzeydeki ilk bölümü 22 Ocak 1977 günü Denizli ve Mersin'de yapıldı. Giresun'da da ortaklaşa yapılması gereken miting, gösterilerin yönetiminde bulunduğu TÖB-DER şubesinin, Genel Merkezlerce çizilen miting çerçevesine uymaması ve TÖB-DER Genel Merkezi'nin demokratik merkeziyetçi tavrını hiçe sayması sonucu TUM-DER ve TUTED Genel Merkez ve şubelerinin tümü katılmadı. TÖB-DER Genel Merkezi ise şubesi tarafından düzenlenen mitingte katıldı.

TÖB-DER, TUTED ve TUM-DER Türkiye'deki kamu personelinin 200 binini örgütlemiş, örgüt dışında kalanlar üzerinde de büyük bir sempatiye sahip, ülkenin en güçlü örgütlerini oluşturuyor. Bu örgütler açısından, en etkin ve en büyük örgütler olmanın getirdiği önemli sorunlar var. Bu örgütleri doğru demokratik kitle örgütü anlayışından uzaklaştırma çabaları yoğun olarak sürdürülüyor. Doğru demokratik kitle örgütü anlayışının en temel ilkesi kitle tabanının birinci derecede ekonomik-demokratik talepleri doğrultusunda mücadele çarpılmak isteniyor. Merkezi örgüt olmanın gerektirdiği demokratik merkeziyetçilik anlayışı yok edilmeye çalışıyor.

Giderek etkinliğini yitirneye başlanan bu tür sapkın anlayışlar, yıllarca demokratik kitle örgütlerinin birinci derecedeki işlevini bir yana attılar. Kitle tabanının temel sorunlarına yan çizdiler. Kitle örgütlerini dar kadro anlayışına hapsettiler. Sosyal demokratlar örgütü içinde yok saydılar. Bu temel hatalar nedeniyle de yıllarca tabanın ekonomik taleplerinden çıkararak bu tür örgütleri için yapılması gereken politik açığı vurmalar ihmal edildi. Yıllarca kitle tabanının ekonomik-demokratik talepleri doğrultusunda miting ve yürüyüşler düzenlenmedi.

TUTED, TÖB-DER ve TUM-DER tarafından düzenlenen ve gerek yerel, gerekse merkezi diğer örgütlerin de etkin olarak desteklediği miting ve yürüyüşler dizisi, yukarıda belirtilen nedenlerle büyük önem kazanıyor. Bütçe görüşmelerinin yoğun olduğu bu günlerde, bu güçlü örgütlerin parlamento üzerindeki demokratik baskıları sınırlı da olsa sonuç alıcı olabilir.

Günümüz koşullarında kamu personelinin bir aşama olarak temel talebini grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı oluşturuyor. TÖB-DER, TUTED ve TUM-DER esas itibarıyla bu hakkı alma yönünde mücadele ediyorlar. Bu hak-

kın çok kısa bir dönemde alınmasının olanaksızlığı biliniyor. Ancak her geçen gün hedefe bir adım daha yaklaşıyor. İşçi-memur ayrımına ilişkin komisyon kararında kapsamlı geniş tutulmasında bu örgütlerin mücahadesinin payı büyük. Ancak bunun da yetersizliği ve işçi-memur ayrımına tüm çalışanların sendika hakkı alınmasının son vereceği biliniyor.

Denizli ve Mersin mitinglerine katılan onbinlerce kamu personeli bir yandan grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarını vurgularken, diğer yandan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun hayata geçmeyen sosyal haklarını açığa çıkarıyordu. Mitingler boyunca aynı zamanda faşist baskılar lanetleniyordu. Kamu personeli, demokratik taleplerini dile getiriyordu. Memur kıyımına yol açan anti-demokratik 76. maddeye onbinler hayır diyordu. "Sendika Hakkımız, Söke Söke Alınz" sloganı yeri göğü inletirken, "Faşizme Geçit Yok", "MC'ye Hayır" sloganı ve pankartlar yoğun olarak dikkatleri çekiyordu.

Genel olarak olumlu bir havada geçen Denizli ve Mersin miting ve yürüyüşlerine, Mao'cu bozguncuların ve polislerin de kendi sloganı ve pankartlarıyla katıldıkları görüldü. Mao'cular çembere alıp kitleden tecrit edilirdi ise anti sosyalist pankartları lanetlemedi. Miting ve yürüyüşler boyunca Mao'cuların bir etkinliği görülmedi.

TUM-DER ve TUTED'in miting ve yürüyüşten çekilmesiyle gücünden çok şey yitiren Giresun mitingi esas itibarıyla gözümüzün etkinliğine girdi. Mao'cuların da özgürce cirit atığı Giresun mitingine gözüm damgasını vurdu. Kürsüdeki mikrofondan "Tek Yol Devrim" sloganı bile atıldı.

Giresun miting ve yürüyüşünün bu doğrultuda geçeceği miting çalışmalarında belli olmuştu. Genel Merkezler'in saptadığı miting ve yürüyüşlerin adı, Giresun TÖB-DER şubesinde "Faşizme, Pahallığı ve Şovenizmi Protesto" olarak önceden belirlendi. Merkezi tavra uyulması istekleri yerine getirilmedi ve miting ve yürüyüş TÖB-DER Genel Merkezine rağmen bu ad altında yapıldı.

Türkiye'nin emekçilerin bu kesimleri itibarıyla en güçlü bu üç örgütün miting ve yürüyüşleri önümüzdeki iki hafta boyunca sürecek. 29 Ocak günü Bursa ve Diyarbakır'da ortak, Konya ve Zonguldak'ta yalnızca TÖB-DER'in düzenleyeceği miting ve yürüyüşler var. 5 Şubat günü ise merkezi planda Ankara Tandoğan alanında büyük bir miting yapılacak.

ÇORUM'DA YILGINLIK YOK!

MC iktidarı ile birlikte, öğrenim özgürlüğünün hemen hemen tümüyle ortadan kalktığı biliniyor. Ancak bu özgürlüğün ortadan kalktığı yerler olarak, yalnızca üniversite, yüksek okul ve akademileri görmemek gerekiyor. MC'nin saldırıları, giderek artan boyutlarda, liseleri de hedef almaya başladı.

Faşist tiranlığın çeşitli öğrenim kurumlarını boy hedefi aldığı illerden biri de Çorum. Geçtiğimiz yıl ve bu öğrenim yılının başında, faşist besleme yerleştirilmesini dikensiz gül bahçesi haline getirilmek istenen Eğitim Enstitüsünden sonra, sıra orta dereceli okullara geldi.

Geçtiğimiz hafta, bir üs olarak kullanılan Çorum Eğitim Enstitüsünden çıkan komandolar, Çorum Lisesinde eğitimi engellemeye çabalarına giriştiler. Komandoların bu çabalarına sonucunda, lise, can güvenliğinden söz edilemeyecek bir kurum haline geldi.

Saldırlar ve gövde gösterileri, daha sonra daha geniş bir alana yayıldı. Bu kez hedef olarak Ticaret Meslek Lisesi seçilmişti.

Olaylar, okulda ilerici olarak tanınan Selahattin Alkaya adlı bir öğrencinin, komando olarak tanınan diğer bazı öğrencilerin tarafından saldırıya uğraması

ile başladı. Alkaya önce tenefüste, sonra da sınıfta saldırıya uğrayarak musta ile yaralandı.

Daha sonra sınıfa gelen öğretmen, müdür yardımcısı ve Ülkü-Bir üyesi Hüseyin Öztürk de saldırılara katılarak, yaralı öğrenciyi tekmelemeye başladılar.

Öğretmen-komando öğrenci işbirliği bununla da kalmadı. Saldırgan öğrencilerden Mustafa Kubat, "Komünistleri öldüreceğiz" naraları ile bu kez Orhan Topçu adlı öğrenciyi saldırdı. Müdür yardımcısı tarafından tutulan Topçu, bu haldeyken, Kubat elindeki bıçakla Topçu'yu ağır biçimde yaraladı. Müdür yardımcısının yardımlarıyla rahatça adam bıçaklayan Kubat, okuldan kaçarken bu kez de Kazım Doran adlı öğrenciyi aynı şekilde ağır yaraladı.

Güvenlik kuvvetlerinin "anlayışlı" tutumlarından da destek alarak iyiden iyiye azıtan besleme komandoları 17 Ocak günü Çorum'da bir de gövde gösterisi düzenlediler. Gösteri, Danıştay'ın Eğitim Enstitülerini sınavları konusunda aldığı yeni kararı protesto amacıyla düzenlenmişti. "Komünist Danıştay istifa" türünden sloganlar, bu gösteride bol bol kullanıldı.

Daha sonra yakalanan Kubat, tutulanmış ancak diğer öğrenciler ve öğretmen üyeleri hakkında herhangi bir iş-

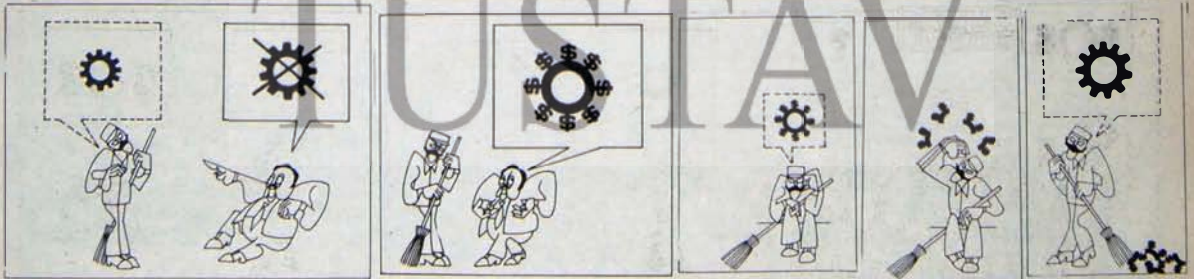
leme geçilmemiştir.

2 öğrencinin ağır biçimde yaralanması ile sonuçlanan saldırıları protesto için Vatikan önünde bir gösteri düzenlendi. Gösteriyeye halk ve öğrenci velleri birlikte katıldı. Gösterinin polisler tarafından saldırıya uğraması üzerine çatışma çıktı.

Çıkan çatışmadan sonra 8 kişi "olayların kıskırtıcısı" olarak göz altına alındı. Bunların arasında TIP II sekreteri Selim Aylar ve Kargı ilçe yöneticisi Şerif Çankaya 171 sayılı yasaya muhalefet ve polisler karşı gelmek suçlarından savcılığa verildiler. Bu arada TIP il saymanı Arif Yücelin evi de bir gece içinde 4 kez polis tarafından baskına uğruyordu.

Olup bitenler, öğrenci velleri başta olmak üzere Çorum halkını geniş ölçüde tedirgin etti. Öğrenci velleri, okullarda can güvenliğinin ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması için ilgili makamlara başvurular. Başta Çorum valisi Adil Aktan olmak üzere, "ilgili merciler" çoğu yerde çoğu kez olduğu gibi hamasi sözlerle dertli ana babaları ve halkı uyutma yoluna gittiler. "Devlet güçlü, bu gibi olayların önünü almaya muktedir"di. Hepsini bu kadar.

Komando bozuntularının azgınca saldırılarına, "ilgili makamlar"ın kayıtsız tutumuna rağmen, en küçük bir yilgınlık yaratılmadı. Bundan sonra da hiç bir şekilde yaratılmayacak.

YEŞİLDERE' DE GÖZ GÖRE GÖRE ...

YURUYUŞ İZMİR BÜROSU

Yeşildere, İzmir'in gecekondulu semtlerinden birisi. Halkının büyük bir çoğunluğu işçi. Kadınların bir kısmı mevsimlik bütün işinde çalışıyorlar. Gelir düzeyi çok düşük olan halk aynı zamanda ilericî nitelik taşıyor. Son seçimlerde MC'yi oluşturan partilere çok az oy çıkmış.

Yeşildere 1977'ye büyük bir doğal afet tehlikesi ile giriyorlar. Vezirpaşa, daha sonra Altay, İmarîye, Kireçlikaya, mahallelerinde toprak kayması sonucunda yollarda ve evlerin duvarlarında derin çatlaklar ve çökmeler oluşuyor. Kaymanın genişleyebileceğini gözönüne alırsak toplam 200 000 kişiyi tehdit eden bir tehlike söz konusu. Uzmanların olayın mevzii toprak kayması olmadığını, bütün Kadifekale sirtlarının kaydığı söyleniyorlar.

"YENİ BİR VAN DEPREMİ İSTEMİYORUZ"

Çatlaklardan oturulamıyacak hale gelmiş bir evin sahibinin sözleri bunlar. Cevapsız bırakılan, ilgi gösterilmeyen yakınlardan biri. Toprak kayması başladığından beri ne Vali ne İlmar Müdürü, ne de İmar İskan Bakanlığı kılıcı

kıpırdatmıyor. Yerel görevliler uğramıyorlar bile olay yerine. Yeni yeni kimi göstermelik hareketler başladı yoğun kamuoyu baskısı karşısında.

Gerçekte ilgisizlik burjuvazinin iktidarlarının geniş halk yığınlarına ilişkin genel tavrı. Şöyle bir bakalım:

1) Burjuvazinin kamu harcamaları içinde sosyal tesisler ve gecekondulu sorununun çözümü için ayrılan payın gülcük deneyecek kadar küçük olması.

2) Burjuva politikalarının kent nüfuslarının önemli bir kısmını oluşturan gecekondulu sakinlerine oy deposu gözü ile bakması seçim öncesi tapu, elektrik, su vad edip, seçim sonrasında bu arazileri gecekondulu ağaları ile elele gecekonduların temizleyip, arsa spekülasyonuna açmaları.

3) Son MC yönetiminin belediyeler üzerinde oynadığı yeni oyunlar yerel yönetimi kaybettikleri yerlerde kendilerine oryentasyon veremeyen kitleleri bir anlamda cezalandırmak sayılabilecek uygulamalar, ellerinden her türlü yaptırımı olanakları alan ilericî belediyelerin halkla karşı karşıya getirilerek tecrit edilmek istenmesi.

Ve düzenin yapısal bozukluğunun bu konuya ilişkin yanları. Örnekte, düzenlenmiş plânsız azami kâr amacına yönelik sanayileşme süreci. Bu anlamda kontrolsüz bir göçü ve çarpık kentleşmeyi de

beraberinde getiriyor. Gecekondulu denenen bannaklar ve gecekondulu bölgeleri denenen semtler ortaya çıkıyor.

Bu bannakların gerektirdiği malzeme miktarı cinsi, aşgari inşaat bilgisi yetersizliği gibi sorunlar yapımcıların niteliğinden, alt yapı (su, kanalizasyon, elektrik vb.) yöneticilerinin ilgisizliğinden yeterince sağlanamayınca geniş halk yığınları büyük tehlikeler ile karşı karşıya geliyorlar. Bu gibi yörelerde sağlık koşulları alabildiğine bozuk olduğu gibi, denetim altına alınmayan yapımların, deprem, heyelan bölgesi olup olmadığından aldırılmadan bu bölgelerin gerektirdi-

ÇÖZÜM İÇİN NELER YAPILMALI

Yeşildere semtindeki sorun bütün çiplaklığı ile İzmir'in ve gecekondulu yerleşimlerinin büyük ölçüde ağırlık taşıdığı diğer büyük kentlerin sorunlarından bağımsız değildir.

Türkiye'deki dengelessiz, eşitsiz ekonomik gelişmenin bir sonucu olarak doğan büyük kentlere işçi göçü ve çarpık kapitalist sistemin konut politikası sonucunda patlayan gecekondulu yerleşimleri; 1) Tapu mekanizmaları, 2) Gecekondulu ağalara ödenen kiralar, 3) İşyerlerine yakınlık ve ulaşım sorunları, 4) Altyapı hizmetleri açısından sağlam, yapıcı, kalıcı çözümler beklemektedir.

Yeşildere'de araştırma yapanlar, yeni bir Van katliamını önlemek ve sonuna kadar kalıcı çözümler getirmek açısından kısa ve uzun vadeli öneriler geliştirdiler.

Kısa vadeli olarak derhal yapılması gerekenler:

1) Tehlike altında bulunan konutlar derhal boşaltılmalı, bura halkı geçici olarak ücretsiz ya da düşük kira ile iş

200 BİN KİŞİYİ TEHDİT EDİYOR...

çi aşgari standartlara bile uymayan bir biçimde gelişmektedir.

YANGINA KÖRÜKLE GİTMEK

Yine Yeşildere'den yola çıkalım. Çok önceleri yabancı jeofizikçilerin yaptıkları araştırmalar sonucunda bu yörede toprak altının su olduğu, yamaçların kayabileceği, gerekli tedbirlerin alınması gerektiği belirtildiği halde bu kaymayı önleyecek hiç bir tedbir alınmadığı gibi, kaymaya yardım edecek nitelikte uygulamalar da yapılmıştır.

Bölgede ana suların ağzları kapanmıştır. Sularını nerelelere bağlandığı bilinmemektedir. Lağım suları toprağa verilmekte, yeraltı sularının varlığı ile birleştiğinde bu, kaymayı hızlandırıcı rol oynamaktadır.

Bir aydan beri, daracık, hafif kapasiteli Yeşildere yolu kestirme olduğu gerekçesi ile ağır TIR kamyonlarına açılmış, bu ağır araçların sebep oldukları tahribatı kaymaya yardımcı olmuştur.

Sorun toplumsal yapının sınıfsal niteliğinden kaynaklanmaktadır. Umutsuzluklar, caresizlikler iktidarı burjuvazinin elinde olmasından kaynaklanmaktadır. Çözüm, kendilerine taşıdığından farklı ve fazla güçler atfedilen politikacıların, ilericî görünümle birlikte özünde burjuva sınıfının olan partilerin ellerinde olan bir şey değildir. Ancak işçilerin, emekçilerin kendi sosyalist partileri elde bulunan olanakları ve güçleri emekçiler ve işçiler yararına kullanabilir.

yerleri gözönünde tutularak sosyal mekenlere yerleştirilmelidir.

2) Toprak kaymasının görüldüğü semtlerde kaymaya kısmen ve geçici olarak karşı koyabilmek için teraslar yapılmalı, istinat duvarları ile sağlamlaştırılmalarıdır.

3) Sementin ara karayolu ile TIR kamyonlarına kapatılmalıdır.

4) Lağım ve yeraltı sularının durumu incelenmelidir.

Uzun vadeli olarak da: Gecekondularda yaşayan halkın işyerlerine ulaşımın, sağlık kültürel ve tüm sosyal gereksinimleri gözönüne alınarak toplu sosyal konutlar inşa edilme, buraya yerleşecek olan halktan ya çok az kira almalı, ya da uygun bir konut politikası, kredi verilerle konut sahibi olmaları sağlanmalıdır.

"Toplu ulaşımı rahatça sağlayıcı ve çevre kirlenmesini önleyici modern kentleşme gereklerine uygun biçimde ve her alanın bir konut sahibi olmasını sağlamak üzere kentleşmede yabancı ve yerli tekellerin ve onların paravan kuruluşlarının müdahalesine son verilmesini, toplu konut üretiminin emekçiler yararına kamu kuruluşları ile gerçekleştirilmesini kent topraklarının kamulaştırılmasını..." (TIP Programı)

Görüldüğü ki kalıcı çözümün gerçekleştirilmesi bir iktidar sorunu olup sorunlara çözüm getirecek kaynakların bizzat sorunları olanların elinde olması ve bu kaynakların kendi sınıfların yararına kullanılması tek çıkış yoludur.

İNTER İŞÇİLERİNİN DİRENİŞİ

Taksim'de 450'ye yakın işçinin çalıştığı Interkontinental Otelinde, toplu sözleşme yetkisinin Türk-İş'e bağlı Oleyis sendikasına verilmesi üzerine, Turizm-İş'e bağlı işçiler direnişe geçtiler.

1 hafta kadar önce, Turizm-İş'e bağlı işçiler Otel yönetimine bir muhtıra verdiler. 200'u aşkın işçinin verdiği muhtıra karşı işveren oyalama taktiğine başvurması üzerine, işçiler oturma direnişine başladılar.

Direniş üzerine, Otel yönetimi Turizm-İş ile temasa geçmeyi kabul etti. İşverenle yapılan görüşmelerden bir sonuç alınmadı.

Referandum için başvurulan mahkemenin davayı reddetmesi üzerine, işveren de işyerine noter getirilmez durumu tesbit etme önerisini reddediyor. Bunun üzerine geçtiğimiz hafta Cuma sabahı saat 9.00'da kafeteryaya direniş başlıyor.

Oğleye doğru Otelin genel müdürü tarafından hoparlörle ve İngilizce olarak yapılan çağrıda "direnişin kanunsuz olduğu, işçilerin işbaşı yapmaları gerektiği" söyleniyordu.

Otel müdürünün sonra direniş yerine gelen 1. Şube Emniyet amiri de direnişin sona erdirilmesini talep etti. Daha sonra, kafeteryaya soğuk hava verilerek direniş kırılmak istendi.

Akşam saat 20.00 siralarda ise toplum polisleri amiri direniş yerine gelerek, işçilerin dışarı çıkılmalarını istedi. "Aksi takdirde zor kullanılacaktır."

Burada, bir oyun oynanmak istendi. İşçilerin çıkılmaları istendiği halde, arkaya açılan personel kapısı kilitlemiş. Tek çıkış, polisler tarafından tutulmuştu. Polisin amacı, tek çıkış kanalında birlihip, yıldırım amacıyla işçilerin üzerine saldırıydı.

Oyunu anlayan işçiler, asil çıkışa yönelerek polisin oyununu bozdular. Ancak polis, direnişçi işçileri yıldırma kararı görünüyor. Polis şefi dışarı çıkan işçilerin üzerine saldırı emri verdi. Saldırı sırasında 2 işçi yaralandı. 5 işçi de meydan dayığından geçirilerek harakola götürüldü.

Bu arada diğer işçiler otel önündeki parkta toplanmıştı. Daha sonra bu topluluk da dağıldı. Ertesi gün, yeni bir gün başlayacaktı.

22 Ocak sabahı Otelin önünde direniş çadırı kuruldu. Direniş güçleniyor. Otelin birçok bölümü çalışmaz durumda.

Direnişçi işçiler, işçi sınıfının gücüne güveniyorlar. Tabanın söz ve karar sahibi olmasından hareketle, ve bileklerinin hakkıyla, haklarını almak için mücadele ediyor. Zafer, mutlaka Interişçilerinin olacaktır.

DEĞİTİRİLMİŞ BİR DEĞİLKİ...

MAKARIOS AMERİKAN PLANINA YAKLAŞIYOR

DENKTAŞ-MAKARIOS GÖRÜŞMESİNİ ÖNCEDEN HABER VEREN KAYNAKLAR, DEMİREL VE MAKARIOS'UN, TOPLUMLAR ARASI GÖRÜŞMELERİN YÖNTEMİ ÜZERİNDE BİR FORMÜLDE BİRLEŞTİKLERİNİ BİLDİRİYORLAR. BU PLANA GÖRE, BİRER AMERİKAN, FRANSTIZ VE ALMAN YETKİLİSİNDEN OLUŞACAK ÜÇLÜ BİR KOMİTE, KIBRIS SORUNUNUN NİHAİ ÇÖZÜM TASLAĞINI ARALARINDA HAZIRLAYACAKLAR. TASLAK DAHA SONRA TÜRK VE RUM TOPLUMLARINA SUNULACAK. ALMAN YETKİLİSİNİN WILLY BRANDT OLMASI OLASILIGINDAN SÖZ EDİLİYOR.

Kıbrıs sorununda geçtiğimiz hafta meydana gelen gelişmeler, Kıbrıs'ın Türkiye ve Yunanistan'a bağımlı hale getirilmesini amaçlayan Amerikan planının Ada halkına empoze edilmesi yönünde ciddi gelişmeler olduğunu gösterdi. Yeni ABD Başkanı Carter'ın görevine başlamasıyla Kıbrıs konusunda hızlı gelişmeler olacağı tahminleri, Makarios'la Denktaş arasında Perşembe günü yapılan görüşme ile doğrulandı.

Kıbrıs'taki gelişmelerin Carter'ın ABD Başkanlığına seçilmesine bağlanması, yanlış bir görüş açısını yansıtıyor. Kıbrıs'taki bugünkü gelişmelerin ABD'de yönetim değişikliği olasılığında bağımsız olarak önceden hazırlandığı, dikkatlerden kaçınıyor. Carter'ın ABD Başkanlığına seçilmesinin, sadece gelişmeleri hızlandıran bir unsur olarak değerlendirilmesi gerekiyor. Gelişmelerin temelinde ise, önce Yunanistan ve Türkiye'nin, daha sonra Kıbrıs'taki Türk ve Rum yönetimlerince, Kıbrıs sorununun çözümünde Amerikan planının platformuna çekilmesi çabaları yatıyor. Bu çabalar, bir yılı aşkın bir geçmişe dayanıyor.

Türkiye ile Yunanistan'ın bu plan üzerinde birleştirilmesi, 1976 yılının ilk Çağlayangil-Bitsios görüşmeleriyel somutlandı. Bu görüşmelerde, Yunanistan'ın, Kıbrıs'ta toprak ayrılmasına dayanan ikili bir federasyon kurmasını kabul ettiği açıklandı. ABD-Yunanistan ilişkileri bu birleşmenin açıklanmasında belirleyici bir rol oynadı. ABD ile Yunanistan arasında, Yunanistan'daki üslerle ilgili olarak yapılacak, Türkiye ile yapılacak benzer bir ikili anlaşmanın çerçevesi bu görüşmeler sırasında kesinleştirildi.

Çağlayangil'le Bitsios'un Amerikan planının çerçevesini belirlemelerinden sonra, topluluklar arası görüşmelerdeki Rum temsilcisi Klerides, resmi olmayan biçimde bu anlaşmayı benimsedi. Toprak konusundaki önerilerini Denktaş'a sunma konusunda gizli bir söz verdi. Klerides'in bu gizli pazarlığının açığa çıkması, Rum kesimindeki görevinden alınmasına neden oldu. Kıbrıs Rum kesiminde işbirlikçi çevrelere karşı tepki büyüdü. 5 Eylül 1976'da yapılan Rum Temsilciler Meclisi seçimlerinde Klerides'in Demokratik Birlik partisinde kesin olarak yenildi. Temsilciler Meclisi'ndeki 34 sandalye ilericî cephe olarak birleşen partiler tarafından elde edildi. Klerides parlamento dışı kaldı.

Ancak, Temsilciler Meclisi, Rum yönetimindeki eğilimleri belirleyen tek unsur değildi. Temsilciler Meclisi'nin ağırbaşlı Rum yönetimine tam olarak yansımaları olmayan ciddi engeller vardı. Kıbrıs Emekçi Halkın İlerici Partisi (AKEL) bu duruma dikkati çekiyor, anti-empyalist güçlerin birliğini, ancak bir minimum programa dayalı temsilî bir hükümetin kurulmasıyla somutlaşacağını belirtiyordu. Temsilciler Meclisi'ne egemen olan ilericî cephe güçlerinin, Kıbrıs halkının kendi geleceğini ABD'nden ve NATO ülkelerinden tamamen bağımsız biçimde çizmesini konusundaki kararlılığına rağmen, Makarios yönetiminin Amerikan planına yaklaşımına girişimleri yoğunlaştı.

Kıbrıs halkına Emirakan planının empoze ettilmesindeki temel sorun, Rum kesimindeki işbirlikçi güçlerin, faaliyetlerini açık olarak sürdürebilecekleri bir ortamın yaratılmasıydı. İşbirlikçi

güçlerle NATO arasında kurulacak köprü "meşru" bir kılıf kazanmadan, planın uygulanması mümkün değildi. Bu işbirliğinin, Rum halkının "ulusal çıkarları" ile bağdaştırılması gerekiyordu. ABD Başkanlık seçimleri kampanyası bunun aracı oldu. ABD'nin, Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rum'larının "ulusal çıkarları"nın savunucusu olduğu tezi, şovenizmin başlıca silahı haline getirildi. Şovenizm, Kıbrıs halkına, emperyalizmin kurtarcılığını çıkar yol olarak göstermek için kullanıldı. Böylece ABD'nin ve Yunanistan'ın Kıbrıs'ın işlerine karışması, "ulusal" bir görünüm kazanıyordu. Carter'ın başkanlığa seçilmesi, Rum kesimindeki işbirlikçi güçleri harekete geçirdi.

Başlıca amaçları Makarios'u Amerikan planına zorlamak ve onu Temsilciler Meclisi'ndeki ilericî güçlerden koparmak olan emperyalizm ve işbirlikçi güçler, bu yönde daha önceden önemli adımlar atmış görünüyordular. Economist dergisinin 22 Ocak'ta yayınlanan sayısında ilk defa yapılan açıklamalar, bugüne kadar gizlenen bu adımları ortaya dökmüşü zamanın geldiğini ortaya koydu. Economist şunları açıklıyordu:

Carter'ın Kıbrıs sorununa ilk olarak eğilmesi, seçim kampanyası sırasında Amerika'daki Rum topluluğuna yaptığı vaatlerin sonucu değildi. Daha önceden Rum ve Türk yönetimleri arasında bir yakınlaşmanın sağlanmış olmasının sonucuydu. Makarios, Kıbrıs'ın ikibölgeli bir federasyon olmasını, federe devletlerin merkezi devletten çok daha büyük yetkilerle donatılmasını "kişisel olarak" kabul etmişti. Sorun, bunu "resmen" de kabul etmesiydi. Ayrıca Ada'nın yüzde

30'unun Türk kesiminde kalması da kabul ediliyordu. Türk kesimindeki bugünkü bölgenin yüzde 10 oranında azaltılmasıyla, 80 bin kadar Rum göçmen evlerine dönmeye de sağlanmış olacaktı. Böylece göçmen sorunu da bir çözüm bulunmuş olacaktı!

Economist dergisi, Demirel ile Makarios'un topluluklar arası görüşmelerin başlatılmasında da anlaşılkları açıklıyordu. NATO planının empoze edilmesi için de üçü bir "semsiyeh" öneriliyordu: birer Amerikan, Fransız ve Alman (olasılığa göre Willy Brandt) yetkilisinin oluşturacağı üçlü komite. BM genel sekreterinin gözetiminde toplanarak nihai çözüm yolunu saytıyacakları. Öneri, daha sonra Kıbrıs Rum ve Türk topluluklarına sunulacaktı.

Avrupa KONSEYİ toplantılarına giden Çağlayangil, bu açıklamaları doğrulayan ilk sinyalleri verdi. Bütün dünyaya bir "sürpriz" olarak sunulan Makarios-Denktaş görüşmesi, çoktan kararlaştırılmıştı. Bu yüzden, Avrupa KONSEYİ'nin Kıbrıs'taki baskı ve işkencelere ilgili raporu, KONSEYİ görüşmeleri sırasında sessiz sedasız geçirilirdi. Konuyu tartışmak isteyen bir Fransız parlamenter neydesey paylanarak susturuldu.

Amerikan planının büyük olasılık kazanması, Türkiye'deki, Kıbrıs'ın NATO içinde paylaşılmak sevdiması olanları ne kadar sevindirirdiği, Denktaş-Makarios görüşmesinin ertesi günü yayınlanan gazetelerde görüldü. Kıbrıs'ın, hukuksal olarak olmasa bile, fiilen NATO'ya bağlanması, Türkiye ve Yunanistan'ın daha çok NATO'yla kaynaştırılmasının da bir aracı olarak görülen bunu saklamadılar. Amerikan planının önemli bir boyutu da buydu: Tercüman'ın, dışişleri bakanlığının gayri resmi görüşlerini yansıttığı anlaşılın imzası Rapor sustununda, Cuma günü şöyle yazılıyordu:

"Görüşme nasıl sağlanmıştı? Bu konuda çeşitli söylentiler var. ABD'nin baskısı Buluşmanın NATO ve AET tarafından kotonıldığı. Sanız bunların hepsi doğrudur. Batının bütün devletlerini ve kurumlarını Türkiye-Kıbrıs-Yunanistan üçgenindeki çözümüyle öleme gayretinde olmaları normaldir. Ayrıca Atina ve Ankara'dan sızan haberler bir buçuk yıldan beri çok gizli hazırlıklardan yürütüldüğü yolundadır".

Böylece, NATO'nun, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya bağımlı iktidarların, ve gerek Kıbrıs Türk yönetiminin başındaki gerekse Rum kesiminin ilericî gerici, işbirlikçi güçlerin, Amerikan planından ne beledikleri ortaya çıktıyordu: Kıbrıs'ın bağımsızlığını yitirmeye.

SEDAT MISIR HALKINI SUSTURAMAYACAK

Son iki haftada Mısır'da büyük yığınlar dendi. İşbirlikçi Sedat yönetimine karşı Mısır halkının gücü ortaya kondu. Büyük kitle direnişleri, Sedat yönetiminin politikası ile Mısır halkının çıkarları arasındaki uzlaşmaz karşıtlığı gözler önüne serdi.

Bazı çevreler kasıtlı olarak olayları çarpıttılar. Büyük kitle direnişlerini birkaç zam kararının sonucu olarak gösterdiler. Büyük kitlelerin, birkaç zam kararına duydukları tepki ile, sadece bu nedenlesokaklara döktüldüğü iddia edildi. Başka açıklamalar da yapıldı. "Birkaç zam" öyküsü inandırıcı olmayınca, "birkaç kıskırtıcı" öyküsü ortaya atıldı. Enver Sedat yönetimi ve onun bütün dünyadaki avukatları, kitle direnişlerini "Sovyet tahrikleri" ile açıklamaya giriştiler. Sedat yönetiminin sosyalist ülkelere ve Mısır'daki ilericî güçlere karşı saldırıları yoğunlaştı. Enver Sedat, böylece, emperyalizmle işbirliğini bir kez daha ispatladı.

Büyük kitle direnişleri birçok gerçeği de ortaya çıkardı. Mısır halkının, başındaki iktidarların politikalarının sessizce izlemediği açığa çıktı. Büyük kitle direnişleri, birkaç zam kararından değil, iktidarın emperyalizmin işbirlikçisi politikasına karşı duyulan nefretten kaynaklandı. Mısır halkı, başındaki Sedat yönetiminin, bütün Ortadoğu halklarına karşı emperyalizm ve siyonizmle kurduğu itifakı reddettiğini beledi. Böylece, Mısır'ın bundan önceki anti-emperyalist kazanımlarının, birkaç "liderin" değil, temelde Mısır halkının kendi kararlılığının sonucu olduğu da kanıtlandı.

Direnişler bir başka gerçeği daha gösterdi: Mısır işçi sınıfının, anti-em-

peryalist kazanımların en kararlı koruyucusu ve müdavecisi olduğu ispatlandı. İşçiler, kitle direnişlerinin en önünde oldular. Mısır'ı emperyalizme bağımlılıktan ve siyonizmin saldırısından kurtarmak için, başka hiçbir "sihirli" gücün ögüdüne ihtiyaçları olmadığını gösterdiler.

Sedat yönetimi, bu kez, kitlelerin tepkisini "yumuşatarak" bunalmı çözmeye çalışıyor. Ancak, bunu, emperyalizme verilecek yeni ödünler izleyecek. Ekonomik sıkıntılarla gerekçelendirilerek, ABD ve siyonizm karşısında daha teslimiyetçi bir politikanın uygulanmasını sağlayacak. Bu politika, Mısır halkının tepkilerini hafifletmeyecek, derinleştirecek.

HASAN İZZETTİN DİNAMO İLE KONUŞMA

□ 1940 kuşağı diye anılan ve sizin de içinde bulunduğunuz sosyalist sanatçıların şirimizdeki yeri nedir? Bu kuşağın Nâzım'la olan ilişkilerini anlatmısınız? Bu kuşak kendinden sonrakilere nasıl etkilemiştir?

■ 1940 kuşağı dediğimiz zaman daha çok anlamsal bir kuşaktan bahsetmiş oluyoruz. Yani, o dönemde yaş itibarıyla birbirinden epey farklı şairler vardı. Ben Ankara Hapisanesinden 1939'da çıktım ve İstanbul'a giderek oradaki şairlerle, sanatçılarla arkadaşlık etmeye başladım. Hapisaneyken yazdığım şiirleri bir araya getiren Deniz Feneri adlı kitabım o arkadaşlarca biliniyordu. Ama ortam son kerte kritikti. Nâzım Hikmet, 1938'de 28-30 yıla zindana atılınca, meydana Bedri Rahmi, Asaf Hâlet Çelebi gibi birkaç küçük burjuva şairi kalmıştı. Biz de polis tarafından sürekli olarak izleniyorduk. Ben o sıralarda, kendimden on yaş daha genç, 19-20 yaşlarındaki Sabahattin Kudret, Cahit Külebi, Suphi Taşhan gibi şairlerle arkadaşlık ediyordum; onların dergilerinde küçük burjuva şiirleri yazıyordum. İşte bu sıralarda birdenbire dünya patladı. Faşizmin panzerleri önce baya baya doğru saldırdı; Fransız'yı yaktı. Küçük burjuva şairleri bundan hiç etkilenmediler; eskisi gibi yazmaya devam ettiler. Bizim dostumuz olan Asaf Hâlet Çelebi, dindar bir insan olmasına rağmen, Fransa için güzel bir şiir yazdı: "Fransa, senin için ağ-

lıyorum" diye. Ama küçük burjuva şairler bununla ilgilenmediler. Abidin Dino, Suphi Taşhan, Arif Dino, Sait Faik gibi arkadaşlarla birlikle toplantılar, konuşurduk. Daha sonra Resat Fuat ve karısı Suat Derviş gibi arkadaşlarla da tanıştık. Sosyalist bir dergi çıkarmannın gerekliliği üzerinde duruluyordu. Böylece, bizler Neri-man Hikmet'in "Yeni Edebiyat" dergisinde yazmaya başladık. Ben ilk heyecan dolu şiirlerimi orada yazdım. Faşizmin savaş kudurganlığına karşı barışçı, insaneciliği savunana şiirlerdi bunlar. Yeni Edebiyat dergisi işçi sınıfı arasında ve gençler içinde çok tutuldu. İstanbul'un hiç ummadığımız semtlerinden işçiler dergiyi okuyor; orada yayımlanan şiirlerden esinlenen gençlerin şiirleri dergide basılıyordu. O sıralarda Fransızcasından okuduğum Amerika'lı demokrat şair Whitman'ın şiirleriyle büyüledim. Faşizmin at oynattığı bu meydanların, günün birinde, dünya demokrasisinin aydınlık meydanları olacağını düşünüyordum. Demokrasiden anladığım da sosyalist demokrasiydi. Bu heyecanla arka arkaya demokrasi şiirleri yazdım. Türkiye'deki İngiliz ve Amerika aydınları da bu şiirlerle ilgilendiler ve Mine Urgan, Güzin Dino gibi arkadaşları benden on şiir alıp yabancı dillere çevirdiler. Orhan Veli'nin ve öteki küçük burjuva eğilimli şairlerin yazdıkları, savşın korkunc gümbürtüsü arasında, sıvrisinek vizitlisi gibi eriyip gidiyordu. Yani, 1940'larda cılız, suya sabu-

na dokunmaz şiirler yazan bir küçük burjuva sanatçıları kuşağı da vardı. Ama biz büyük bir azınlıkla doğuya doğru yürüyen faşizme karşı şiirler yazarken, yerli faşizmin içerde bize karşı sürdürdüğü kavğaya da şiirlerimizle yanıtlar veriyorduk. Her an peşimizde polisler, çevremizde de, bazıları bugün de hayatta olan, provokatoryeler doluyordu. Nâzım'ın, Nâzım şiirinin gerçek kolunu biz temsil ediyorduk. Nâzım da Bursa Hapisanesinden gönderdiği mesajlarla, bizi destekliyor, genç şiirlerimizi bizi örnek gösteriyordu.

□ Daha sonraki yıllarda sizi ve sizin kuşağınızı nasıl değerlendirdiler?

■ Yıllar sonra bizden etkilenerek şiir dünyasına girişin bir yılın arkadaş, çıkardıkları dergilerde, Nâzım Hikmet diye bir nokta koyarak, geniş bir eğri çizdiler ve Ahmed Arif'e, daha sonra İsmet Özel'e kadar geldiler. Arada Nail V. gibi, İlhani Bekir gibi daha birçok şairi atlattılar. Toplumcu, devrimci Türk edebiyatında hemen hemen herkes kelnesini koyarak ortaya atılmıştır. İşte Sabahattin Ali: Şiir de yazdı, hikâyeler yazdı, döneminin etkiledi ve sonunda kelnesini verdi.

Sürgünden döndüğümde bizim yan yolda bıraktığımız anti-faşist edebiyat çizgisinin devam ettiğini gördüm. Bunların içinde bazı yazarlar da sıvırlmışlardı. Ama bizim bu şiirin kaynağında bulunduğumuz, kaynağında da en büyük tehlikelere göğüs gerdiğimizizi ya unutmaz gibiler ya da unutmayı kendilerine daha uygun görüyorlar. Nâzım Hikmet demiş, ondan sonra ta 1960'lara, 65'e falan gelmiş. Böyle büyük bir eğri, sanki bir füze atılmış, bu yıllara kadar gelmiş, ama ondan ötesi yok, arada bir boşluk. Sosyalizmde böyle kepezelik olmaz. Sosyalizmde her kilometre taşının anlamı vardır. Her kilometre taşını okuruz, ondan ders alırız, böyle ilerleriz. Biz küçük burjuva şairleri değiliz ki, herkes kendi çöplüğünde ötsün, ötekilerle pençeleseniz. Biz, bizden önce gelenleri övgülerle karşıladığımız gibi, bizden sonra gelenleri de övgülerle, erdemli yanlarını göstererek, severek karşılıyoruz.

□ 1950'lere doğru ortaya çıkan gelişmeleri anlatır mısınız?

■ Halk Partisinin faşizmi, bizi toparlatıp sürdükten sonra işin biteceğini sandı. Ama yeni filizler sürdü. Bunların arasında Enver Cökçe'ler, Ahmed Arif'ler, Arif Damar'lar ve daha birçok irili ufaklı şairler, yazarlar tekrar mücadelede girdiler. Bu yazarların eserleri incelenirse, bizim dönemimizin ürünlerinden etkiledikleri görülür.

Zamanla edebiyatımızdaki bu sosyalist hareket gelişti. Rifat Ilgaz, A. Ka-

dir gibi şairler öne çıktılar. Bizim dergilerin falan kapanmasından sonra, yanlış hatırlıyorsam, "Yürüyüş" diye bir dergi çıkmaya başladı. Bu sıralarda, Ankara'da da bir şair, Ercüment Behzat Lav da faşizmin hedefi haline gelmişti.

1940 kuşağının damgasını vurduğu dönemde, düşün adamları, yazarlar, ressamlar ortaya çıktı; mücadeleyi sürdürdü. Bir yandan profesörlere karşı çıktılar: Boran'lar, Boratav'lar, Berkes'ler, Cemgil'er müthiş bir takibat altına alındılar.

Bir de, Nâzım'la birlikte ilk sosyalist şiiri yazan kişi, İlhani Bekir Tez vardı. Uzun yıllar polis baskısı altında yozlaştırılmaya çalışıldı. Ama bu mümkün olmadı. Onun bu sıralarda yazdığı "Hürriyet Kasidesi" adlı şiiri yanılmıyorsam 1947'de, büyük etki yaratmıştır.

□ 1960 sonrası için neler söyleyeceksiniz?

■ 1961 Anayasası Türkiye'yi güneşli bir iklimle soktu. Hiç yabana atılmayacak bir özgürlük havası geldi. İşçi Partisi kuruldu, 15 mebusumuz oldu. Ama Nâzım Hikmet'in şiirleri hâlâ takibat altında. Her şeyde olduğu gibi. Bu 1965'e, 66'ya kadar geldi. Yön dergisinin Nâzım'ın şiirlerini basması önemli bir adım oldu. Nâzım Meclis'te savunuldu.

Nâzım Hikmet okunmaya başlandı, sıralarda küçük burjuva akımları her yanda egemendi. Bu sırada, bir yandan "ikinci yeni" gibi küçük burjuva akımlarına karşı yayılm ateş açılırken, bizim ta 1940'larda yazıldı da bir kenara atılmış şiirlerimiz de yayımlandı. Fakat bunun üzerine, çok derinlerden, sanki güdümlü bir yerlerden bizim şiirlere saldırdılar. Ama Nâzım Hikmet'i okumaya başlayan genç sanatçılar, küçük burjuva eğilimlerinden koparak, devrimci bir çizgiye yanaştılar. Çok gürlütlü tartıştılar şiirler de yazdılar. Bu arada seçicilerin makinaları da bunlara karşı yayılm ateşe başladı. Buna rağmen devrimci şiir, ikinci yeni denilen ve yapay bir sanat türü olan, böyle gürlütlü, korkunc bir zamana hiç uymayan o şiir türünü bayağı meydana dan kaçırıldı. Bunların içinde çok iyi şiir yazarları da vardı. Onların çoğu da yeni gidişe kulak vererek değiştiler.

Bu arada, tabii, Marksist kültüre de gereksinin duyuldu. Marksizmin önemli eserleri yayımlanmaya başlandı; git gide yaygınlık kazandı. İşçi Partisi meclise girdikten sonra, bütün Türkiye'de sosyalizm korkulacak bir şey olmaktan çıktı; köylere kadar etkileri uzandı. Bu gelişme karşısında burjuvazinin saldırıları yoğunlaşarak 12 Mart'a kadar vardı. O dönemden çıktık ama, bugün de saldırılar devam ediyor.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı BEHİCE BORAN'ın Dayanışma Gecesini açış konuşması isabel parra, angel parra ve patricio castillo parti korosu stereo orijinal kayıt / 33 devir

şili halkıyla dayanışma gecesi

PLAĞI

türkiye işçi partisi

TIP Genel Merkezi Nuru Ziya Sok. 17.5 Tünel - İSTANBUL

»BİZLER ASLANIZ«

Boris Polevoy

Novodevizey Mezarlığı'nda bulunmak çok ama pek çok üzücü oldu. Bir zamanlar görüştüğünüz, birlikte çalıştığınız, dostluk ettiğiniz insanlar her yerden, mezarların içinden size bakıyorlar. Ama beni buraya hangi üzücü neden getirirse getirsin, yeni bir kayıp taze yarası ne kadar sancılısa sancısın, mezarlığın bu köşesine, bir granit yığınının küçük bir kaya gibi yükseldiği bu köşeye, sık mezarlar arasında süzülerek gelirim her zaman. Bu granit yığınının üzerine boyun eğmeyen gururlu başıyla bir insan şekli yontulmuş. Bakışlarını ileri yönelmiş bir insan bu. Dalga dalga gelen rüzgârı göğsüyle, bütün vücuduyla delercesine ilerliyor, hep bir atılımın, eylemin, savaşın içinde gibi.

Sadece bir yazıt: Nâzım Hikmet. Doğum ve ölüm tarihi.

Bu taş yığınının başında uzun uzun dikiliyorum ve bu dakikalarda tüm yaşamını, şiirde, dramaturgide ve sevgide, evet sevgide her zaman hevesle, istekle fırtınaya ve rüzgâra karşı koymuş bu insan benim emek arkadaşım, yanımda dikiliyor sanki.

İnsanları, güzel toplulukları sevdi. Tanıdıklarını ağırlamaydı sevdi, hem de en zor Türk yemeklerini bizzat kendisi yapardı. İşe girişmeden önce her zaman, hatta gezilerde bile çantasında taşıdığı önlüğü törenle bağlardı. Genellikle az bulunur evcimen bir insandı bizim Nâzım. Yolculukta ondan her zaman dikiz iğnesi ve uygun renkte iplik ya da ayakkabı fırçası ödünç alınırdı. Bir keresinde Helsinki'de yapılan bir kongre sırasında şöyle bir sahneye tanık olduk. Bizim delegelerden birinin, Krutitskiy ve Kolomenskiy başpiskoposu Nikolay'ın başına bir felaket geldi: Akşam yemeği sırasında tören giysisine yağlı sos döküldü. Ertesi gün başpiskoposun bir konuşma yapması gerekiyordu. Din adamı çok üzüldü.

— Gidelim kardeş, dedi Nâzım canlılıkla ve elinden tutarak onu kendi odasına götürdü. Burada kollarını sıvayan Nâzım, sarı tüylerle kaplı büyük ellerinin becerikli hareketleriyle ve yedeğinde bulunan Alman malı bir leke ilacının yardımıyla bu uğursuz lekeyi hiç bir iz bırakmadan çıkardı.

Her zaman şaşır kalıyorduk: En anlamlı şanlı Türk aristokratlarının soyundan gelen bir Türk paşasının torunundaki bu köylülere özgü beceriklilik, basit halk yemeklerine olan bu sevgi, henüz tanıdığı bir insana yararlı olma isteği nereden geliyordu?

Tekrar aramıza katıldığında kendisini evinde hissetmişti ve yaşamının bu dönemi şiirde, dramaturgide ve sinema alanında en coşkulu, en yoğun yaratıcılık dönemi olmuştu. Dünya Barış Konseyi'nin en aktif üyesiydi. Barış meseleleri üzerinde şekle ve pek çok çalışır, bu yolcuları sırasında şiir ve piyes yazmanın yolunu bulurdu.

Varşova'daki kongre sırasında üçümüzde, sanatçı Nikolay Çerkasov, Nâzım ve bana, bir belgenin taslağını sabaha kadar hazırlama görevi verilmişti. Tasarlanan yere Nâzım gelmedi. Odasına gittik, pijamasını giymiş, bağdaş kurmuş divanda oturuyor ve hızlı hızlı bir şeyler yazıyordu. Mavi gözlerini bize doğru kaldırdı ve hayretle, öfkeli öfkeli elini salladı.

— Sonra, sonra, -dedi.

İtiraf edeyim ki, onun bu davranışı beni bile gücendirdi. Oysa ki bizi ona getiren mesele geciktirilmeye gelmeyecek kadar önemliydi. Derin bir sanatçı kişiliği olan Nikolay Çerkasov ise olup biteni bambaşka bir açıdan ele aldı.

— Şair, gerçek bir şair... Bak işte görkemli şiirler böyle yazılıyor.

Nâzım, hekimlerin kesinlikle yasakladıkları zamanlarda bile barış kongrelerine gitti. Ama konuşmayı sevmezdi. Konuştuğu zaman da konuşması daha çok bir düzyazı şiiri akla getirirdi. Kabinlerde oturan en tecrübeli çevirmenler bile onun sözlerini aktarmakta güçlük çekerler ve özür dileyen sesleriyle konuşmasının yalnız anlamını verirdi. Ancak bazı önemli ilkelere saldırıdan korunmasını gerektiren anlarda kolaylıkla kürsüye çıkar ve sözleri her zaman tam hedefini bulurdu.

Örneğin, bir defasında Çin Delegasyonu'nun hareketi bozmaya çalıştığı Stockholm'deki kongrede böyle olmuştu. Hiçum önceden hazırlanmıştı. Aslında biz durumu anlamıştık. Çinliler her zaman olduğu gibi, güleriyle selamlaştılar, gülmüşler, dostça konuşmalar yaptılar, ancak biz, otomobillerinin kongre binasıyla Çin Büyükelçiliği arasında mekik dokuduğunu görmüştük. Daha sonra delegelerin oturdukları koltuklarda Çinli diplomatlar belirdi ve küçükçür bir bebek gibi çevirmen hanımlar kabinleri terk ederek delegelerin arasına karıştılar. Provokasyonun başlamak üzere olduğunu anlamıştık.

Nitekim öyle de oldu. Kongre belgesi görüldüğü ve Sovyet delegesi sosyal düzenleri farklı devletlerin barış içinde birlikte yaşamasına ilişkin Lenin politikayı açıkladığı sırada Çinli delegeler taşkınlık yapmaya başladılar, bağırıyorlar, ayaklarını yere, kulaklıkları masalara vurmaya başladılar. Genç kızlar, onların oturdukları yerden söyledikleri sözleri incecik sesleriyle Rusçaya çeviriyorlardı.

— Revizyonistler, revizyonistler, diye civıldaşıyorlardı.

Kongre buz kesilmişti sanki, Neler oluyordu? Her zaman disiplinli, ölçülü ve güler yüzlü olan Çin Delegasyonu'na birdenbire ne olmuştu böyle?

— Sosyal emperyalistler, revizyonistler.

Dev gibi bir zenci olan Senegalli başkan, başarısız bir şekilde sessizliği sağlamaya çalışırken bardağı sürühiye vura vura kırdı. En sonunda da Çin De-

"ALTIN", "İNSANLIK UGRUNA" ADLI ESERLERİ DİLİMİZE DE ÇEVİRİLEN GÜNÜMÜZÜN ÜNLÜ SOVYET ROMANCILARINDAN BORIS POLEVOY, NAZIM'IN ARKADAŞIYDI. AŞAĞIDA POLEVOY'UN NAZIM'IN MEZARI BAŞINDA YAPILAN BİR TOPLANTIDA AKTARDIĞI O'NA İLİŞKİN ANILARINDAN BÖLÜMLER SUNUYORUZ.

legasyonu başkanına kürsüye gelmesini, kendi savlarını açıklamasını ve kanıtlanmasını önerdi.

— Barış içinde birlikte yaşamaktan nasıl söz edebiliyorlar, diye bir ses duyuldu kulaklıklarda. Kurtlarla kuzular barış içinde yan yana yaşayabilirler mi?

Ve bu anda uzun boylu, düzgün vücutlu, gri giysili biri salondan hızla geçti. Kürsüde Nâzım Hikmet göründü, heyecanlı, azimli ve kızgın.

— Kuzular kim? Biz mi? diye büyük salona haykırdı. Bizler aslanız!

Kulaklıklarda onun sözlerinin çevirisi duyulduğu anda ayrı ayrı dillerin konuşulduğu salon donup kaldı sanki. Daha sonra öyle bir alkış tufanı koptu ki, herhalde böylesine coşkulu bir kongre bu kadar alkış daha önce hiç duyulmamıştı. Yerine dönen Nâzım kendisini alkışlayan kalabalığı yarararak geçti; kimisi elini sıkıyordu, kadınlar yanaklarından öpüyorlardı onu.

Titizlikle hazırlanmış bir provokasyon böylece altı sözcükle bozulmuş ve kongre, dağılmamakla kalmamış, üstelik daha sağlam ve birlik içinde çalışmasını sürdürmüştü.

Nâzım Hikmet, tartışmaktan korkmazdı, eylemde de mert ve yürekliydi, gözleri her türlü tehlikeye sakin sakin bakardı.

Üzerine uzun boylu, dalga dalga gelen rüzgârı delip geçen, azimle ileriye bakan bir insan şeklinin yontulduğu granit yığınının yanında dururken o da önimde işte böyle dikiliyor. Onu biz böyle tanıdık. Son dakikaya kadar da böyle kaldı: gayretli, heyecanlı, yüreği dostluk ve iyiliğe açık. Yaşadığı gibi de öldü. Sabahleyin onu elinde yeni bir gazeteyle antrede buldular. Gazetenin açık duran sayfasında Hanoy ve Hayfong'un yeniden vahşice bombalandığı anlatılıyordu.

NAZIM ANILDI

AZİZ NESİN'İN GECEYİ AÇIŞ
KONUŞMASINI OKURLARIMIZA
SUNUYORUZ:

Nâzım Hikmet'i sevenler!

75. inci doğum yıldönümünde Nâzım Hikmet'i anma toplantısına hoşgeldiniz.

Tarih içinde bir ülkeyi, bir ulusu vareden, varlığını belgeleyen yüce kültür değerleri vardır. Örneğin Süleymaniye, Selimiye camilerinin kurucusu Mimar Sinan gibi... Örneğin halk şiirimizin mimarı Yunus Emre gibi... Örneğin Türk halk zekâsının dünyadaki tarih boyu temsilcisi Nasrettin Hoca gibi... Ve yine örneğin Türkiye'mizin, Türk halkının yiğit çocuğu Nâzım Hikmet gibi...

Yeryüzünün neresine gidersek gidelim oranın insanlarına Türkiye deyince, hemen şu üç adı anımsayacaklardır: Nasrettin Hoca, Mustafa Kemal Atatürk ve Nâzım Hikmet... Nâzım Hikmet, Türkiye'yi vareden ulusal değerlerimizden biridir.

Bizler, tüm çileli yaşamın Türk halkının mutluluğu yoluna adanmış ve bu uğurda canını tüketmiş olan ve yurdumuza onurlar katan Nâzım Hikmet'in yurttaş olmakla, çağdaşı olmakla ve ayrıca yazar olarak da uğraşmış olmakla büyük övünç duyuyoruz. O Nâzım Hikmet ki, yüreğini, bir چراغ gibi namuslu Türk emekçi halkının dertleriyle yakmış, halkın yanarcası olduğu için de uluslararası değere yücelerek ölümsüzleşmiştir.

Nâzım Hikmet'in sanatçı antenleri, dünyanın her yerile iletişimdedi. Dünyanın neresinde olursa olsun, insan soyunun, insanlığın duyduğu acıyı yüreğinde duyar, bu acıyı yapıtlarıyla dile getirerek, yine insanlara ulaştırırdı.

Türkiye Yazarlar Sendikası olarak, büyük ustamıza değer çalışmalarında bulunması amacıyla bir Nâzım Hikmet Kurulu oluşturduk. Nâzım Hikmet Kurulu'nun birçok görevleri arasında en başta geleni, ölüm ve doğum yıldönümlerinde Nâzım Hikmet için anma toplantıları düzenlenmektedir. Bir hafta sürecek

olan ilk toplantımızı bu geceyle başlatıyoruz. Bu anma toplantıları, hem Ankara'da, hem İstanbul'da sürecektir. Şu anda, hem Ankara'da, hem İstanbul'da, Nâzım Hikmet'in 75. ci doğum yıldönümü toplantıları açılmıştır. Başka birçok ülkelerde de şu anda Nâzım Hikmet, radyalarda, televizyonlarda, basında ve toplantılarda anılmaktadır. Nâzım Hikmet adına, resimleri basılmış posta zarfları yayınlanmıştır. Birçok ülkelerin yazar örgütlerinden bize bu gecemi için telgraflar gelmiştir.

Gelecek Nâzım Hikmet'i anma toplantılarına, Nâzım Hikmet'in yakın arkadaşları olan Aragon, Simonof, Guillen, Yves Montand gibi birçok ünlü ve büyük sanatçıları da çağıracağız. Bir hafta sürecek bu anma toplantılarından birkaçını söylemek istiyorum. İstanbul'da Taksim de Şehir Galerisinde ve Harbiye Şehir Tiyatrosunun galerisinde, Ankara'da Çağdaş Sahne galerisinde Nâzım Hikmet'in fotoğraflarından oluşan sergi bir hafta süreyle halkımıza açık tutulacaktır.

Bu haftanın önemli toplantılarından biri de, İstanbul Barosu'nun düzenlediği "Hukuk açısından Nâzım Hikmet" toplantısı olacaktır. Bu toplantıya Nâzım Hikmet'in yaşamakta olan avukatlarından Saffet Nezih Bölükbaşı, İsmail Hakıkı Balamir ve Mehmet Ali Sebük'ün katılmaları büyük sevincimizdir. Bizler inanıyoruz ki, Nâzım Hikmet, hiçbir suçu yokken, haksız olarak yıllarca hapislerde yatırılmıştır. Bunun belgeleri, kanıtları ortadadır. Bu haksızlığı açığa vurarak Nâzım Hikmet'i savunmak, rehabilite etmek, yani saygınlığını kazandırmak, ölümünden yıllarca sonra bile olsa büyük şairimizi aklamak, her namuslu insanın görevidir, vicdan borcudur. Bunların başında da elbet Türk hukukçuları, Türk emekçileri, bütün Türk aydınları gelmektedir.

Nâzım Hikmet, Çekoslovak şairleri Viteslav Nezval ve Jiri Tauer ile...

Türkiye Yazarlar Sendikası'nın düzenlediği "Nâzım Hikmet'in 75. Doğum Yıldönümünü Kutlama" toplantısı ve Sinematek Derneği'nin düzenlediği "Nâzım Hikmet'i Anma Gecesi" kanuonyuna yanıtlanmayan çeşitli zorluklar sonucunda yapıldı.

21 Ocak günü, yani Yazarlar Sendikası'nın düzenlediği toplantının yapılacağı gün saat 17.00 ye doğru Adnan Özalpçın'e tebliğ edilen bir kararla "Toplantının düzenlenmesi" engellenmek isteniyordu. Şöyle ki: Emniyet'in aldığı karara göre düzenlenmesi istenilen gece'nin sendikamızın tüzüğüne uymadığı ileri sürülüyor ve şöyle deniyordu: "1630 sayılı Dernekler Kanununun (Yasak Faaliyetler) başlığı taşıyan (35) inci maddesi, dernekler için bazı faaliyetleri kesinlikle yasaklaştırmış ve (64) üncü maddesi de . . . zai müeyyidesini vazetmiştir. Söze geçen (35) inci maddenin 1/a fıkrasındaki hükme göre; "Dernekler tüzüklerinde gösterilen amaç dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar." Aynı maddenin 1/b fıkrasında ise; "Rejim doktrin ve ideolojileri itibarı ile kanunların yasak ettiği amaç ve faaliyetleri benimseyen . . . ölü veya yaşayan kişileri övmek maksadı ile . . . toplantı yapamazlar."

Yazarlar Sendikası'nın düzenlediği gece bunlara rağmen yapıldı. Gece'nin açış konuşmasını yapan Aziz Nesin, bir uyarıda bulundu. "Sloganlarımız sadece Nâzım Hikmet ile ilgili olsun. Burada ekonomik ya da siyasal örgütlerin sloganları atılmasın".

NAZIM HIKMET PARIS'TE GUZIN VE ABİDİN DİNO İLE (1961) SAĞDAKİ SON KARISI VERA TALYAKOVA

Oluşturduğumuz Nâzım Hikmet Kurulu'nun görevlerinden biri de, suçsuzluğu belgelenecek Nâzım Hikmet'in aklanması, saygınlığına kavuşturulmasıdır.

Türkiye Yazarlar Sendikası, bu yıl için Nâzım Hikmet adına iki ödül koymuştur. Biri şiir ödülü, biri de Nâzım Hikmet'in yaşamını, yapıtlarını inceleme ve araştırma ödülüdür. Gelecek yıllar daha başka sanat dallarında da ödüller konulması tasarlanmaktadır. Ödüllerin parasal değeri, şimdiye dek Türkiye'de verilen ödüllerden yüksek olacaktır. Ayrıca bu ödüller kazananları, Türkiye Yazarlar Sendikası, Nâzım Hikmet üstüne incelemeler yapmak üzere yurt dışına da gönderecektir.

Nâzım Hikmet Kurulu'nun ileride dönük çalışmalarının hazırlıkları da sürmektedir. Örneğin, koşullar elverince, bir Nâzım Hikmet Enstitüsü kurmayı düşünmekteyiz. Yine uygun koşullarda bir de Nâzım Hikmet Müzesi kuracağız. Bunun da şimdiden hazırlıkları içindeyiz. Sovyetler Birliği'nin Moskova'daki Devlet Arşivinde Nâzım Hikmet arşivi bulunmaktadır. Sovyet Yazarlar Birliği, bir güvenceli ortamda, istediğimiz zaman Nâzım Hikmet arşivini bize devretmeye söz vermiştir.

Nâzım Hikmet bir şiirinde, mezarının Türkiye topraklarında bulunmasını, Anadolu toprağına gömülmesini vasiyet etmiştir. Büyük ustamızın bu vasiyetini de gerçek demokratik ortamın elverişli ko-

şulları içinde gerçekleştireceğiz.

Dostlar! Nâzım Hikmet yaşıyor, Nâzım Hikmet yaşayacak! Bu toplantılar, Nâzım Hikmet'i yaşatabilmek için yapılmıyor. Yurdumuzun içine düşürdüğü bugünkü kötü ve zor durumda, Nâzım Hikmet'i anmamızın daha da başka bir anlamı vardır. Günümüz Türkiye'sinde mal ve can güvenliği kalmamıştır. Canımızdan çok sevdiğimiz, canımızın goncaları olan gencecik, köpreçik çocuklarımızı hergün kurşunlanıyor, öldürülüyor. Zorbalık almış yürümüşür. Soygunlar, baskınlar evlere dek varmıştır. Faşizmin kanlı peçesi kapılarımızı tırmalıyor, pencerelerimize uzanıyor. Faşizm hergün biraz daha ırmamaktadır. Kanlı faşizmi kudurtanların da kimler oldukları bilinmektedir.

Nâzım, halkımızın gerçek özgürlüğü uğruna anti-faşist bir savaşım içinde canını verdi, yaşamını tüketti. Bugünkü ortamda Nâzım Hikmet'i anmamızın işte böyle bir ayrı anlamı vardır. Nâzım Hikmet, faşizmden kurtuluş kavgamızın da bir simgesidir; böyle değerlendirilmelidir.

Nâzım Hikmet'in 75 inci doğum yıldönümü anma toplantısını, büyük ustamıza derin saygılarla ve geleceğe olan sarsılmaz umutlarımızla açıyoruz.

Türkiye Yazarlar Sendikası gecenin gerçekleştirmesinde katkılı bulunan kuruluş ve kişilere teşekkür eder.